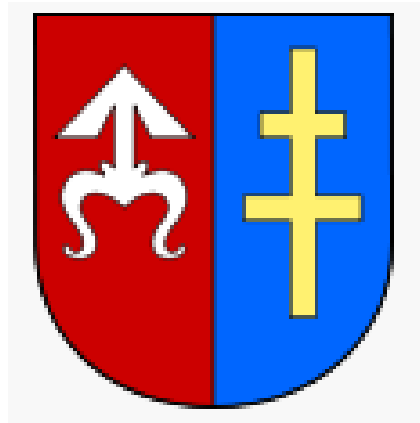

**DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ,
SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ
POWIATU SKARŻYSKIEGO**

Diagnoza sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego

opracowana przez:

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe „BaSz”

przy współpracy:

Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej

Spis treści

1. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	4
1.1. Położenie administracyjne i dostępność komunikacyjna powiatu skarżyskiego	4
1.2. Zagospodarowanie terenu i obszary chronione.....	8
1.3. Jakość powietrza.....	23
2. SPOŁECZEŃSTWO	26
2.1. Sytuacja demograficzna.....	26
2.2. Pomoc społeczna	30
2.3. Bezpieczeństwo publiczne.....	35
3. GOSPODARKA	44
3.1. Podmioty gospodarcze	44
3.2. Bezrobocie	49
3.3. Zatrudnienie i wynagrodzenia	51
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	52
4.1. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków	52
4.2. Gospodarka odpadami komunalnymi	53
4.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz	54
4.4. Infrastruktura teleinformatyczna	55
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	55
5.1. Wychowanie przedszkolne i edukacja.....	55
5.2. Ochrona zdrowia	64
6. KULTURA.....	64
7. SPORT I REKREACJA	67

1. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

1.1. Położenie administracyjne i dostępność komunikacyjna powiatu skarżyskiego

Powiat skarżyski położony jest w północnej części województwa świętokrzyskiego, na pograniczu z województwem mazowieckim. Graniczy z powiatami:

- od zachodu z powiatem koneckim (województwo świętokrzyskie),
- od wschodu z powiatem starachowickim (województwo świętokrzyskie),
- od południa z powiatem kieleckim (województwo świętokrzyskie),
- od północy z powiatem szydłowieckim (województwo mazowieckie).

Rysunek 1. Położenie administracyjne powiatu skarżyskiego na tle województwa świętokrzyskiego

Źródło: <http://gminy.pl/>

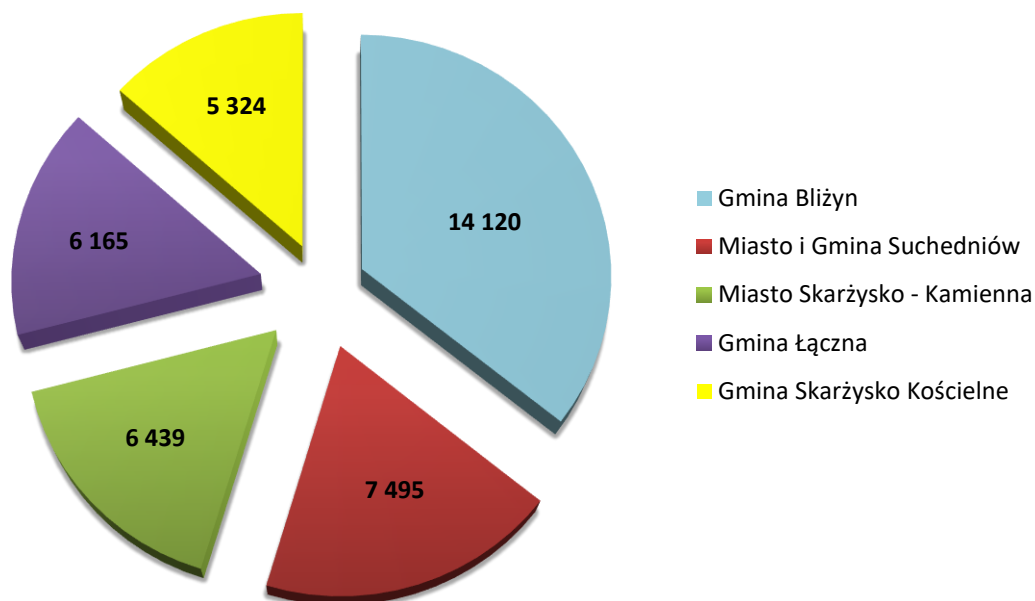
Całkowita powierzchnia powiatu skarżyskiego wynosi 39 548,0 ha, co stanowi 3,38% powierzchni województwa i 0,13% powierzchni kraju. Pod względem zajmowanej powierzchni jest to najmniejszy i najsilniej zurbanizowany powiat wśród wszystkich 13 powiatów województwa świętokrzyskiego.

Powiat skarżyski tworzy 5 gmin, tj.

- Gmina Bliżyn,
- Miasto i Gmina Suchedniów,
- Miasto Skarżysko-Kamienna,
- Gmina Łączna,
- Gmina Skarżysko Kościelne.

Pod względem powierzchni największą gminą powiatu jest Gmina Bliżyn.

Wykres 1. Gminy powiatu skarżyskiego pod względem zajmowanej powierzchni [ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Sieć osadniczą powiatu skarżyskiego tworzą 2 miasta (Suchedniów, Skarżysko-Kamienna) oraz miejscowości wiejskie zgrupowane w sołectwa.

Tabela 1. Sieć osadnicza powiatu skarżyskiego

Gmina	Miasto	Sołectwa
Bliżyn	-	Bliżyn, Bugaj, Brzeście, Drożdżów, Gilów, Gostków, Górki, Jastrzębia, Kopcie, Kucębów, Mroczków, Nowki, Nowy Odrowążek, Odrowążek, Płaczków, Rędocin, Sobótka, Sorbin, Ubyszów, Wołów, Wojtyniów, Zagórze, Zbrojów
Suchedniów	Suchedniów (7 osiedli): - osiedle nr 1 w Suchedniowie, - osiedle nr 2 w Suchedniowie, - osiedle nr 3 w Suchedniowie, - osiedle nr 4 w Suchedniowie, - osiedle nr 5 w Suchedniowie, - osiedle nr 6 w Suchedniowie, - osiedle nr 7 w Suchedniowie.	Krzyżka, Michniów, Mostki, Ostojów
Skarżysko-Kamienna	Skarżysko – Kamienna (22 osiedla): Łyżwy, Ustów, Dolna Kamienna I, Dolna Kamienna II, Kolonia Górna – Młodzawy, Zachodnie, Skalka, Rejów, Bór, Bzinek, Metalowiec, Paryska, Place, Milica – Przylesie, Odrodzenia, Piłsudskiego, Kolejowe, Żeromskiego, Przydworcowe, Borki, Książęce, Pogorzale.	-

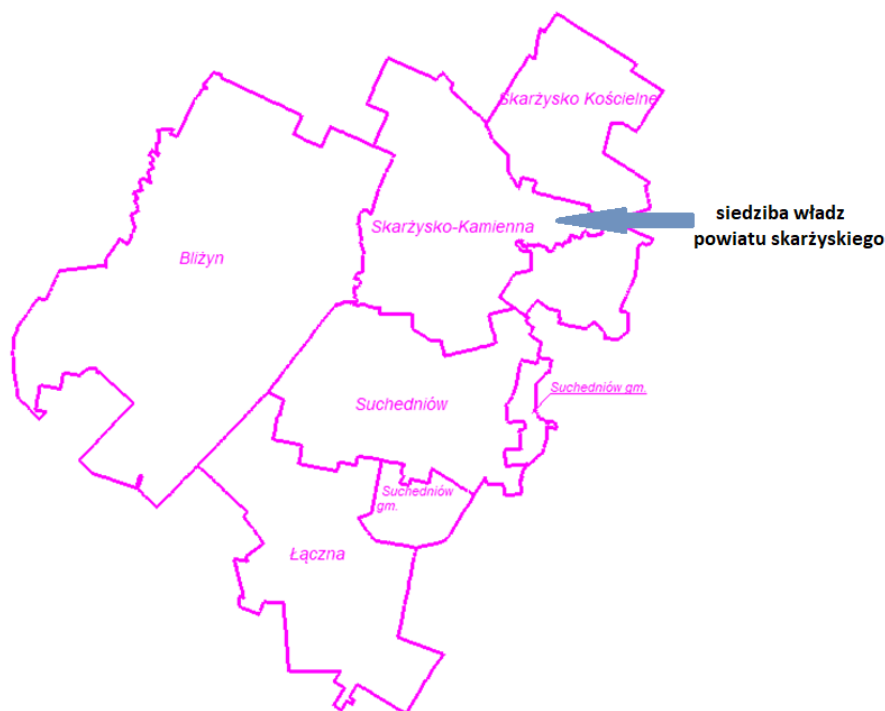
Gmina	Miasto	Sołectwa
Łączna	-	Czerwona Górka, Gózd, Jęgrzna, Kamionki, Klonów, Łączna, Podłazie, Podzagnańszcze, Występa, Zagórze, Zalezianka, Zaskale
Skarżysko Kościelne	-	Grzybowa Góra, Lipowe Pole Skarbowe, Lipowe Pole Plebańskie, Majków, Michałów, Skarżysko Kościelne I, Skarżysko Kościelne II, Świerczek, Kierz Niedźwiedzi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statutów gmin

Siedzibą władz powiatu skarżyskiego jest miasto Skarżysko-Kamienna – główny ośrodek handlowy, finansowo – gospodarczy, administracyjny i kulturalno – oświatowy powiatu. Znajdują się tu ważniejsze instytucje tj. Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie.

Odległość od Skarżyska-Kamiennej do większych ośrodków miejskich mierzona w linii prostej wynosi: 32 km do Kielc, 120 km do Łodzi, 125 km do Warszawy, 121 km do Lublina, 133 km do Krakowa, 145 km do Rzeszowa i 160 km do Katowic.

Rysunek 2. Gminy powiatu skarżyskiego

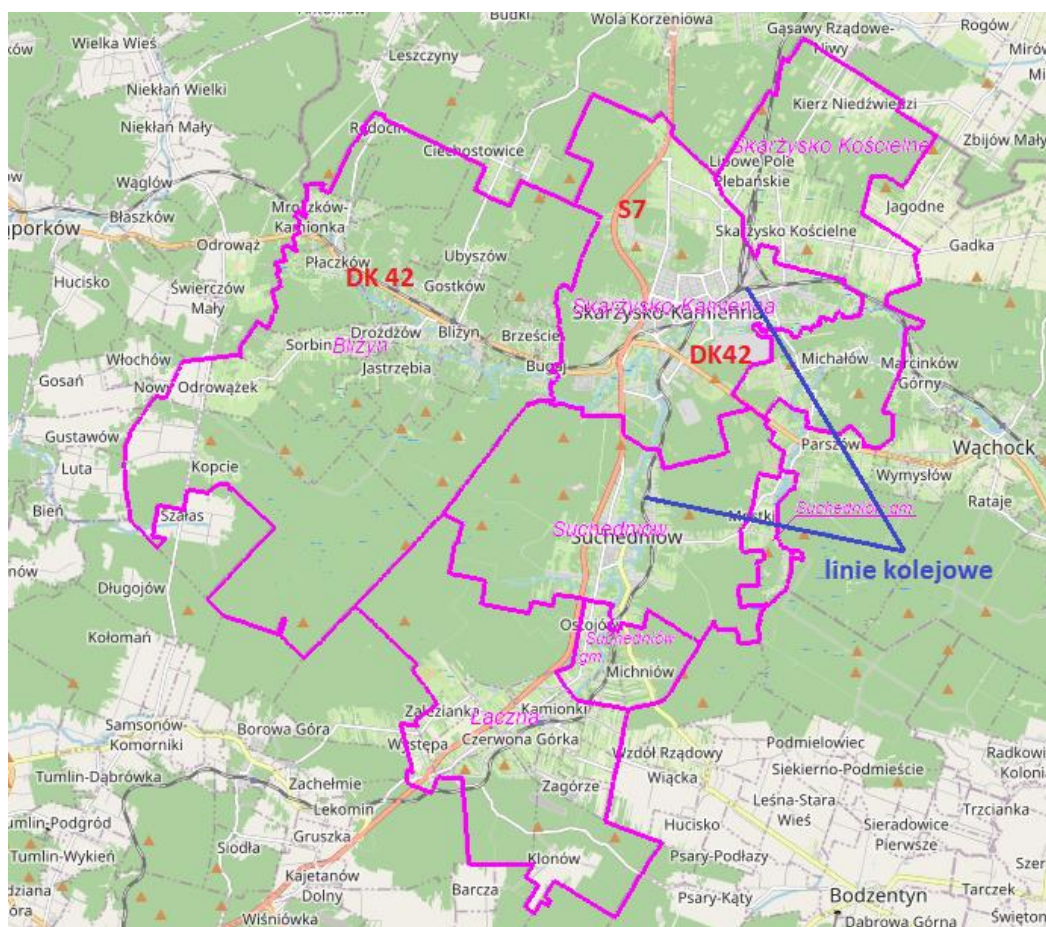
Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzysko.geoportal2.pl/>

Jednym z atutów powiatu skarżyskiego jest dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna. Dobre połączenia transportowe są istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój danego obszaru oraz zwiększenie zdolności do przyciągania kapitału. Przez teren powiatu z północy na południe przez obszary gmin: Łączna, Suchedniów oraz Skarżysko-Kamienna, przebiega droga ekspresowa S7, będąca trasą międzynarodową. Droga ta wiedzie z Gdańska do granicy ze Słowacją. Ponadto na kierunku wschód – zachód przez teren powiatu skarżyskiego przebiega

droga krajowa 42 relacji Łódź – Skarżysko-Kamienna – Rzeszów, która łączy przemysłowe miasta północy województwa świętokrzyskiego. W obrębie powiatu droga krajowa 42 przebiega przez terytoria gmin: Bliżyn, Skarżysko-Kamienna (gdzie krzyżuje się z drogą ekspresową S7) oraz Skarżysko Kościelne.

Bardzo ważnym elementem układu komunikacyjnego na terenie powiatu są linie kolejowe, które przebiegają z północy na południe i z zachodu na wschód powiatu, tworząc na terenie miasta Skarżysko-Kamienna duży węzeł kolejowy (jeden z 11 największych w Polsce). Relacje linii kolejowych są następujące: Warszawa – Skarżysko-Kamienna – Kraków oraz Łódź – Skarżysko-Kamienna – Przemyśl.

Mapa 1. Położenie powiatu skarżyskiego na tle głównych szlaków komunikacyjnych drogowych i kolejowych

Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzysko.geoportal2.pl/>

Uzupełnieniem głównego szkieletu komunikacyjnego drogowego, który tworzą droga ekspresowa S7 oraz droga krajowa 42 są:

- droga wojewódzka nr 751 (fragment turystycznej obwodnicy Gór Świętokrzyskich) o długości 7,2 km na terenie powiatu,
- sieć dróg powiatowych o łącznej długości 186,7 km,
- sieć dróg gminnych o łącznej długości 245,2 km.

1.2. Zagospodarowanie terenu i obszary chronione

Powiat skarżyski w przewadze tworzą gminy wiejskie, które łącznie zajmują ok. 65% jego całkowitej powierzchni. Na terenie powiatu występują dwa ośrodki miejskie tj. Skarżysko – Kamienna (gmina miejska) oraz Suchedniów (gmina miejsko – wiejska). Miasto Skarżysko-Kamienna ma charakter usługowo – przemysłowy i w swoich granicach administracyjnych skupia wszystkie ważne dla funkcjonowania powiatu instytucje.

Na obszarze powiatu skarżyskiego występują tereny cenne przyrodniczo, które z uwagi na wysokie wartości przyrodnicze objęte zostały ochroną prawną. Zasoby przyrody na analizowanym obszarze w połączeniu z dziedzictwem historycznym i kulturowym stanowią podstawę do rozwoju lokalnej turystyki.

Poniżej przedstawiono opis zagospodarowania terenów oraz warunków przyrodniczych poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu skarżyskiego.

Gmina Skarżysko Kościelne

Gmina Skarżysko Kościelne pod względem geograficznym położona jest na obszarze Wyżyny Kielecko – Sandomierskiej, na granicy Wzgórz Koneckich z Przedgórzem Łżeckim, na obszarze Zagłębia Staropolskiego. Tereny gminy rozciągają się na obrzeżach Gór Świętokrzyskich, w dolinie Obszaru Chronionego Krajobrazu rzeki Kamiennej. Rejon Skarżyska Kościelnego należy do Podgórza Łżeckiego. Jest to teren dość nisko położony – o średniej wysokości 230 – 240 m n.p.m. z kulminacją na Grzybowej Górze – 254 m n.p.m. – w stosunku do otaczających go wysoczyzn.

Zagospodarowanie przestrzenne gminy jest typowe dla obszarów wiejskich. Wyróżnić można tu dwie główne strefy funkcjonalne. Pierwsza związana jest z gospodarką rolną. Funkcja ta dominuje w centralnej części gminy oraz częściowo zajmuje część północną. Pozostała część gminy (północna i południowa) związana jest z funkcją leśną.

Mapa 2. Terytorium Gminy Skarżysko Kościelne

Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzynsko.geoportal2.pl/>

Według statystyki GUS, w układzie przestrzennego zagospodarowania oraz sposobie użytkowania opisywanego obszaru wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnie poszczególnych typów użytkowania terenu.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Skarżysko Kościelne

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia gminy ogółem	5324
Powierzchnia lądowa	5306
Użytki rolne razem, w tym:	2662
grunty orne	1786
sady	10
łąki trwałe	447
pastwiska trwałe	245
grunty rolne zabudowane	167
grunty pod stawami	1

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
grunty pod rowami	6
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2315
Grunty pod wodami	18
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	273
tereny mieszkaniowe	40
tereny przemysłowe	24
tereny inne zabudowane	14
tereny rekreacji i wypoczynku	1
tereny komunikacyjne - drogi	90
tereny komunikacyjne – kolejowe	104
Grunty rolne – nieużytki	47
Tereny różne	9

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają użytki rolne, które zajmują ok. 50% jej całkowitej powierzchni. Rolnictwo nie odgrywa jednak znaczącej roli w lokalnej gospodarce. Do istotnych ograniczeń dla rozwoju funkcji rolniczej na terenie Gminy Skarżysko Kościelne należy przede wszystkim słaba jakość gleb. Dominują gleby o niskiej wartości produkcyjnej. Duży udział powierzchniowy mają gleby klasy V, nadające się niemal wyłącznie do utrzymywania jako trwałe użytki zielone. Gleby klasy VI w większości wraz z gruntami rolniczo nieprzydatnymi kwalifikują się do zalesienia.

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Skarżysko Kościelne są grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ponad 43,0% całkowitej powierzchni gminy. Na szczególną uwagę zasługują tu obszary leśne. Obok funkcji gospodarczych, wodochronnych i biologicznych, lasy stanowią największą obszarowo bazę rekreacji codziennej, weekendowej i pobytovej. Blisko 85% powierzchni lasów na terenie gminy stanowi własność Skarbu Państwa i pozostaje w zarządzie Nadleśnictwa Skarżysko. Gospodarka w obrębie terenów leśnych nie należy do zadań samorządu gminnego, lecz pozostaje w gestii jednostek leśnych i prowadzona jest w oparciu o stosowne plany i programy.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 273 ha, co stanowi niewiele ponad 5% powierzchni gminy. Największa koncentracja zabudowy występuje w centralnej części gminy, gdzie jest też najwięcej użytków rolnych. W tej części gminy występuje najbardziej rozwinięte osadnictwo głównie jest to zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Również sieć dróg jest tam najbardziej rozbudowana, przez ten rejon gminy przebiega także linia kolejowa. W układzie przestrzennym Gminy Skarżysko Kościelne zabudowa mieszkaniowa jest zwarta typu liniowego. W celu osiągnięcia prawidłowego efektu w gospodarce mieszkaniowej i przestrzennej przyjmuje się zasadę koncentracji budownictwa mieszkaniowego, a szczególnie jednorodzinne głównie w takich miejscowościach jak Skarżysko Kościelne, Grzybowa Góra, Majków oraz Kierz Niedźwiedzi.

Tereny pod działalność gospodarczą tj. produkcyjne, składowe, magazynowe zajmują znikomą część gminy i zlokalizowane są w rejonie Skarżyska Kościelnego. Tereny usług zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych zajmują nieznaczne powierzchnie i znajdują się w różnych częściach gminy.

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest w oparciu o Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skarżysko Kościelne (*Załącznik nr 1 do*

Uchwały Nr V/32/2015 Rady Gminy Skarżysko Kościelne z dnia 30 marca 2015 r.). Gmina nie posiada opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Bardzo ważną kwestią warunkującą rozwój gminy jest położenie w systemie obszarów ochrony przyrody. Największa koncentracja obszarów chronionych w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody występuje w środkowo – wschodniej oraz południowej części gminy. Tereny te z uwagi na wysokie wartości przyrodnicze włączone są do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej. W zachodniej części gminy występuje obszar Natura 2000 Lasy Skarżyskie PLH260011. Wśród indywidualnych form ochrony przyrody wymienić należy pomniki przyrody zlokalizowane głównie w południowej części gminy.

Analizując środowisko przyrodnicze Gminy Skarżysko Kościelne należy również wspomnieć o elementach hydrograficznych, które są kluczowymi elementami lokalnych ekosystemów. Gmina Skarżysko Kościelne leży na obszarze zlewni drugiego rzędu: Kamiennej. Zlewnia Kamiennej obejmuje swoim zasięgiem ok. 85% powierzchni powiatu skarżyskiego i wraz ze swymi dopływami Kamionką, Kaczką, Bernatką, Oleśnicą, Kuźniczką i Kobylanką stanowi główny system drenażu wód gruntowych. Do zlewni Iłżanki należy ciek wypływający z rejonu wsi Kierz Niedźwiedzi. W południowej części gminy przepływają rzeki Kamienna i Żarnówka.

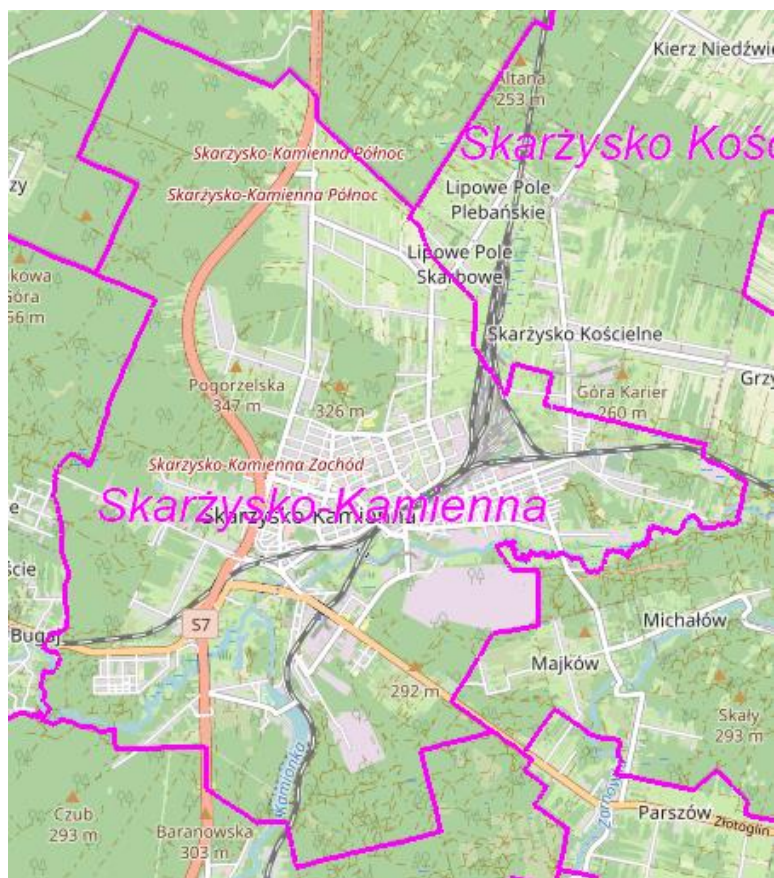
Gmina Skarżysko-Kamienna

Według regionalnego podziału fizyczno-geograficznego, miasto Skarżysko-Kamienna położone jest w prowincji Wyżyn Polskich, podprowincja Wyżyna Małopolska na pograniczu trzech jednostek strukturalnych (mezoregionów): Płaskowyżu Suchedniowskiego, Garbu Gielniowskiego oraz Przedgórze Iłżeckiego (makroregion Wyżyna Kielecka). Charakterystyczne dla tych obszarów wysoczyznowe formy terenu rozdziela rzeka Kamienna, której dolina tworzy dobrze wykształcone i zachowane terasy. Obszar charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Średnia wysokość terenu kształtuje się na poziomie 250 m n.p.m., przy czym najwyższej położone miejsce w mieście znajduje się na wysokości 329 m n.p.m., a najniższej położone na wysokości 219 m n.p.m.).

Od południa miasto graniczy z dużym kompleksem leśnym, który jest pozostałością Puszczy Świętokrzyskiej, będącej ciągle główną ostoją modrzewia polskiego. Kompleks leśny przedzielony jest drogą S7 na lasy bliżyńsko-samsonowskie i lasy suchedniowsko - siekierzyńskie. W lasach tych występuje zróżnicowany drzewostan z przewagą jodeł, świerków i modrzewi.

Położenie opisywanego terenu na obrzeżach Gór Świętokrzyskich (południowa granica miasta to pozostałość Puszczy Świętokrzyskiej), w dolinie rzeki Kamiennej i dolinach jej dopływów: Kamionki, Oleśnicy i Bernatki stanowi o atrakcyjności turystycznej miasta.

Mapa 3. Terytorium miasta Skarżysko - Kamienna

Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzysko.geoportal2.pl/>

W sposobie użytkowania terytorium miasta wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne (według statystyki GUS).

Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów w Skarżysku - Kamiennej

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia miasta ogółem	6439
Powierzchnia lądowa	6404
Użytki rolne razem, w tym:	2212
grunty orne	1 069
łąki trwałe	694
pastwiska trwałe	417
grunty rolne zabudowane	2
grunty pod stawami	30
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2625
Grunty pod wodami	35
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	1 435
tereny mieszkaniowe	372
tereny przemysłowe	279
tereny inne zabudowane	120
tereny zurbanizowane niezabudowane	48
tereny rekreacji i wypoczynku	79
tereny komunikacyjne - drogi	305

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
tereny komunikacyjne – kolejowe	232
Grunty rolne – nieużytki	106
Tereny różne	26

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Rolnicza funkcja opisywanego terenu ma marginalne znaczenie. Udział użytków rolnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów kształtuje się na poziomie około 34%. Tereny rolne skupione są na obszarach peryferyjnych, w tym głównie w rejonach osiedli Książęce i Pogorzałe. Do istotnych ograniczeń dla rozwoju funkcji rolniczej na terenie Skarżyska-Kamiennej należy zarówno urbanizacja przestrzenna jak i słaba jakość gleb. Większość występujących tu gleb należy do klasy bonitacyjnej od IVa do VI, głównie są to kompleksy żytnie słabe i najslabsze (żytnio-łubinowe). Klasa V zajmuje około 45%, natomiast VI – około 36% powierzchni gruntów.

Obszar miasta nie posiada zwartej przestrzennie zabudowy, między poszczególnymi osiedlami rozciągają się tereny zieleni urządzonej, pola, lasy i tereny przemysłowe. Skarżysko-Kamienna to miasto o bogatych tradycjach przemysłowych, w szczególności w branży metalowej, energetycznej i kolejnictwie. Obecnie w wyniku upadku dużych zakładów pracy funkcja przemysłowa terenu została ograniczona na rzecz sektora MŚP.

Dostępność komunikacyjna miasta powoduje, że jest to teren atrakcyjny pod kątem lokowania inwestycji. Przy wsparciu Unii Europejskiej w ostatnich kilku latach zainwestowano blisko 200 mln zł w rozwój miasta. Miasto posiada zasoby nieruchomości nadające się do zagospodarowania, do których należą m.in.: hale, magazyny, powierzchnie biurowe, a także uzbrojone tereny o zróżnicowanej powierzchni, z bezpośrednim dostępem do sieci dróg publicznych. Na potrzeby potencjalnych inwestorów utworzona została Miejska Baza Terenów Inwestycyjnych w Skarżysku-Kamiennej, dostępna pod adresem <http://mbti.skarzysko.pl/>, gdzie zamieszczane są informacje o wolnych, przeznaczonych do zagospodarowania terenach.

Największa koncentracja terenów inwestycyjnych występuje w południowej części miasta na Osiedlu Skalka. Są one jednak w znacznej mierze rozdrobnione, co może powodować zmniejszenie ich atrakcyjności. Dostępne tereny inwestycyjne są zróżnicowane zarówno pod względem powierzchni, objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które regulują przeznaczenie danego obszaru pod konkretny rodzaj zagospodarowania a także dostępnego uzbrojenia. W sytuacji braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przeznaczenie danego terenu określone jest w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Rozpatrując tereny inwestycyjne pod kątem dopuszczalnego rodzaju zagospodarowania, dominują tereny usługowe. Często przeznaczenie terenu pod działalność usługową występuje łącznie z inną dopuszczalną formą zagospodarowania, np. tereny przemysłowe, magazyny, centra logistyczne czy zabudowa mieszkaniowa. Na kolejnym miejscu pod względem przeznaczenia terenów pod inwestycje znajduje się przemysł, dalej magazyny i centra logistyki. Część terenów przeznaczona jest również pod zabudowę mieszkaniową, przy czym nieco większe znaczenie mają tereny o przewadze zabudowy jednorodzinnej niż wielorodzinnej.

Obok opisanych powyżej form zagospodarowania terenu wymienić należy również obszary leśne. Lasy zajmują ok. 38,5% powierzchni miasta. Pod względem własności na terenie

miasta dominują lasy publiczne. Ponad 85% powierzchni lasów występujących na terenie Skarżyska-Kamiennej jest własnością Skarbu Państwa i pozostaje w zarządzie nadleśnictw Skarżysko i Suchedniów.

Poza obszarami leśnymi w mieście występują tereny zieleni urządzonej rozumiane jako „tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym” (art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – t. jedn. Dz. U. 2020 poz. 55 ze zm.). Wśród tego rodzaju obszarów są m.in. Park Miejski, tereny zieleni osiedlowej, zieleń uliczna, skwery. Stanowią one bardzo ważny potencjał podnoszący jakość życia w mieście, dający możliwość spędzania wolnego czasu. Tereny zielone w mieście mają znaczący potencjał i mogą stać się jedną z wizytówek miasta. Powinny one obecnie i w przyszłości stanowić podstawę budowania oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców a także osób przyjezdnych.

Miasto leży w obszarze zlewni drugiego rzędu rzeki Kamiennej, która jest lewobrzeżnym dopływem Wisły. Sieć wód powierzchniowych tworzy rzeka Kamienna wraz z dopływami: rzeką Kamionką, Bernatką i Oleśnicą. Dolina rzeki Kamiennej ma przebieg wschód-zachód i niemalże centralnie przecina teren gminy. Stosunkowo duże różnice wysokości, przy niewielkiej długości oraz nierównomierność odpływu, nadają rzece Kamiennej charakter rzeki górskiej, której nurt w znacznej części biegu jest nieuregulowany i tworzy liczne meandry. Pomimo rozwiniętego układu rzeczno, teren gminy, będący północnym pasem dorzecza Kamiennej, charakteryzuje się niewielką zasobnością w wody powierzchniowe, który jednocześnie ogranicza spływ wód z niektórych fragmentów gminy w kierunku sąsiednich jednostek osadniczych. Na obszarze zlewni Kamiennej zlokalizowane są zbiorniki wodne, pełniące głównie funkcje rekreacyjną i wyrównawczą: zbiornik Rejów - na rzece Kamionce, zbiornik Bernatka – na rzece Bernatce. Zasoby wód powierzchniowych uzupełniają liczne oczka wodne oraz stawy.

Do ważnych elementów warunkujących sposób zagospodarowania terenów należą obszary, które z uwagi na wysokie wartości przyrodnicze objęte zostały różnymi formami ochrony przyrody. W granicach administracyjnych miasta Skarżyska-Kamiennej występują następujące obszarowe i indywidualne formy ochrony przyrody:

- Suchedniowsko – Oblęgarski Obszar Chronionego Krajobrazu (południowo – zachodni fragment gminy), utworzony na terenie otuliny Suchedniowsko – Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego, której fragment znajduje się na terenie miasta;
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: Lasy Skarżyskie PLH260011, Lasy Suchedniowskie PLH260010;
- pomniki przyrody.

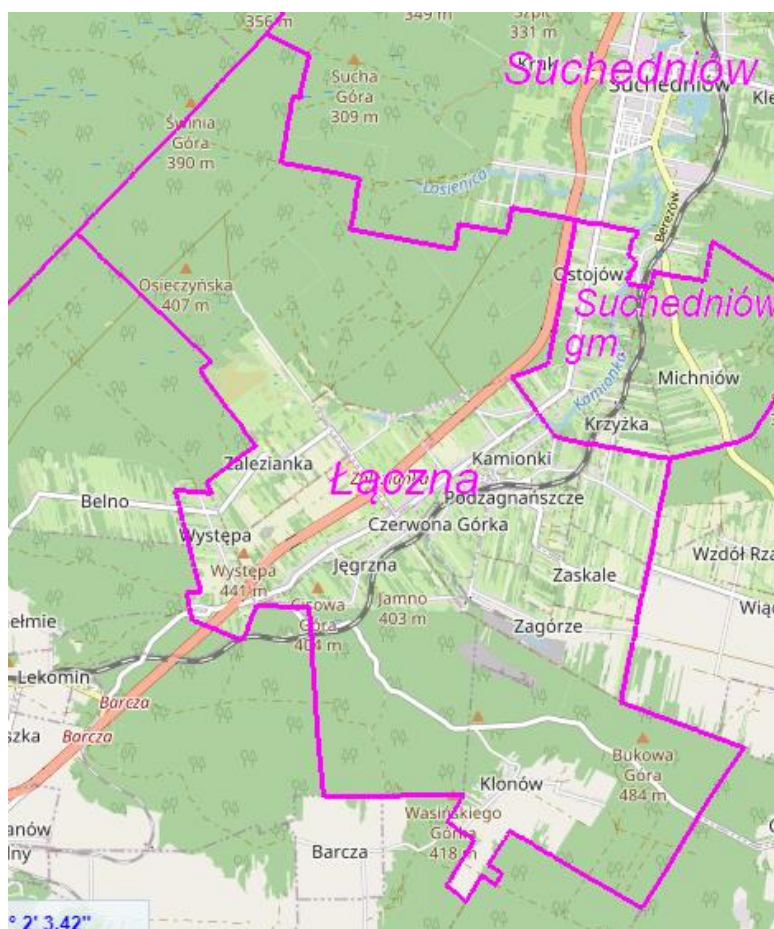
Gmina Łączna

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski, Gmina Łączna obejmuje fragmenty mezoregionów Płaskowyżu Suchedniowskiego oraz Gór Świętokrzyskich. Obszar gminy odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu, o dużym udziale lasów wchodzących w obręb Puszczy Świętokrzyskiej.

Położenie gminy wzdłuż trasy o znaczeniu krajowym o międzynarodowym Gdańsk – Warszawa – Kielce – Kraków – Chyżne oraz trasy kolejowej relacji Warszawa – Kraków stwarza łatwą dostępność komunikacyjną i korzystne warunki powiązań zewnętrznych. Korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenie i dostępność komunikacyjna są czynnikami sprzyjającymi uaktywnieniu gminy jako zaplecza mieszkalnego dla miasta Kielce wzbogaconego o funkcje usługowe i turystyczno – wypoczynkowe.

Istniejąca struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy odznacza się wyraźną trójdzielnością na tereny niezalesione tj. tereny zainwestowania i upraw polowych rozciągające się w środkowej części gminy oraz duże kompleksy leśne zajmujące północną i południową część gminy, z enklawą śródleśną jaką stanowi miejscowość Klonów położona na południu gminy.

Mapa 4. Terytorium Gminy Łączna

Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzysko.geoportal2.pl/>

Obszar zainwestowania i upraw rolnych został zdominowany i usztywniony korytarzem infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym (krajowym i międzynarodowym), w skład którego wchodzi droga ekspresowa S7, przecinająca w połowie obszar gminy z północnego wschodu na południowy zachód oraz przebiegająca równoległe do tej drogi dwutorowa, zelektryfikowana magistralna linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa – Radom – Kielce – Tunel. Po obu stronach korytarza infrastruktury technicznej, podkreślonego ciągami zwartej zabudowy wsi, położona jest w zasadzie poprzecznie ukształtowana w stosunku do niego zwarta zabudowa pozostałych miejscowości z przyległą przestrzenią rolniczą.

Gmina Łączna nie posiada wyraźnie wykształconego ośrodka na skutek stosunkowo świeżej autonomii administracyjnej. Ośrodek taki zaczyna się kształtować w miejscowości

Kamionki (siedziba władz gminy), na bazie istniejących tu obiektów użyteczności publicznej o charakterze ogólnie gminnym. Znaczącą funkcją gminy jest osadnictwo jednorodzinne, przeważnie jako wynik związków rodzinnych z gospodarującymi w gospodarstwach rolnych i dostępności rynku pracy w blisko położonych większych ośrodkach miejskich. Stanowi ono blisko 30% całej zabudowy mieszkaniowej gminy.

Jak podkreślono w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy łączna „Uwarunkowania rozwoju i kierunki rozwoju”, układ przestrzenny gminy nie jest podatny na większe przekształcenia w wyniku dalszego rozwoju.

Według statystyki GUS, w układzie przestrzennego zagospodarowania oraz sposobie użytkowania opisywanego obszaru wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnie poszczególnych typów użytkowania terenu.

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów w Gminie łączna

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia gminy ogółem	6165
Powierzchnia łądowa	6154
Użytki rolne razem, w tym:	2240
grunty orne	1456
sady	26
łąki trwałe	431
pastwiska trwałe	201
grunty rolne zabudowane	125
grunty pod rowami	1
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	3527
Grunty pod wodami	11
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	381
tereny mieszkaniowe	74
tereny przemysłowe	8
tereny inne zabudowane	16
tereny komunikacyjne - drogi	181
tereny komunikacyjne – kolejowe	54
użytki kopalne	48
Grunty rolne – nieużytki	5
Tereny różne	1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ok. 57% powierzchni gminy, w tym lasy stanowią ok. 50%. Obszary leśne spełniają tu wielorakie funkcje wynikające z potencjału biologicznego ekosystemów leśnych i preferencji społecznych (funkcje ochronne, gospodarcze i socjalne).

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy łączna są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 36% powierzchni gminy. Funkcjonujące na terenie gminy rolnictwo znajduje się obecnie w głębokiej recesji gospodarczej. Obszar Gminy łączna zalicza się do obszarów województwa o niskiej przydatności rolniczej gleb, co wpływa negatywnie na rozwój funkcji rolniczej w gminie.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 381 ha, co stanowi niewiele ponad 6% powierzchni gminy. Układ przestrzenny zabudowy gminy stanowią utrwalone wzdłuż dróg w poszczególnych miejscowościach, zwarte ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, rzadko poprzepłatane usługami i budynkami letniskowymi. Niewielki stopień rozproszenia zabudowy występuje w północnej i południowo – wschodniej części gminy. Zwarty charakter zabudowy jest niejako wymuszony z jednej strony przez ukształtowanie terenu a z drugiej korzyści płynące z położenia siedlisk tuż przy istniejących ciągach komunikacyjnych. W Gminie Łączna nie występuje zabudowa o charakterze zwartych osiedli mieszkaniowych. Układ przestrzenny gminy stanowią wsie o charakterze ulicówki, w tym ulicówki obustronnej. Na szczególną uwagę zasługuje miejscowość Klonów, zarówno jeśli chodzi o położenie (całkowita izolacja od innych niezalesionych terenów gminy), jak i na wyjątkowe walory krajobrazowe otoczenia. W południowo – wschodniej części gminy występują obszary eksploatacji surowców naturalnych. Tereny usługowo – przemysłowe, zabudowy usługowej, usług sportu i turystyki, zabudowy letniskowej ulokowane są w środkowej części gminy między terenami zabudowy mieszkaniowej.

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest w oparciu o Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łączna (*Załącznik nr 3 do Uchwały Nr XXI/101/2016 Rady Gminy Łączna z dnia 18 lipca 2016 r.*) w obszarach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz w oparciu o miejscowe plany na obszarach, dla których zostały opracowane.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Niemal całe terytorium Gminy Łączna za wyjątkiem niewielkiego fragmentu w południowej części gminy objęte jest różnymi formami ochrony przyrody. Należą do nich m.in.:

- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: Lasy Suchedniowskie PLH260010, Ostoja Barcza,
- pomniki przyrody.

W granicach gminy oraz poza jej obrębem znaczne tereny objęte są obszarami źródłiskowymi, które obejmują górne odcinki rzek i cieków biorących swój początek w obrębie wzniesień.

Gmina Suchedniów

Gmina Suchedniów jest gminą miejsko – wiejską. Położona jest w północnej części województwa świętokrzyskiego, na obszarze Puszczy Świętokrzyskiej, w otoczeniu miasta Skarżyska-Kamiennej, Wąchocka i Starachowic, w połowie drogi między dwoma miastami wojewódzkimi – Kielcami i Radomiem. Gminę tworzy miasto Suchedniów oraz cztery sołectwa: Krzyżka, Michniów, Mostki i Ostojów.

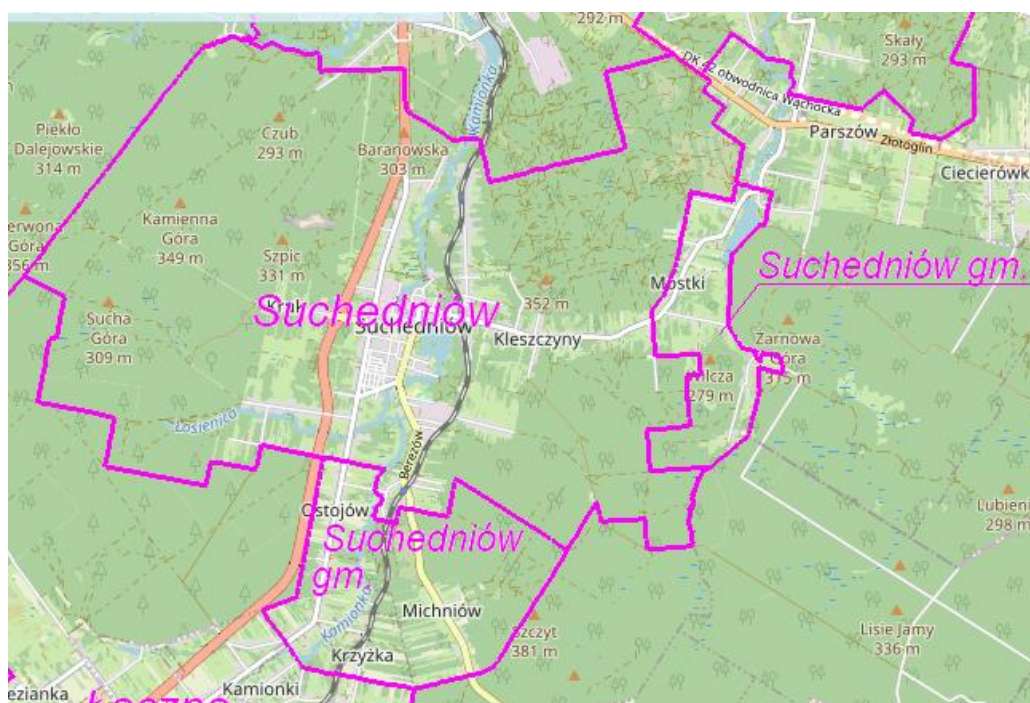
Terytorium gminy odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu, bogactwem lasów, cieków i zbiorników wodnych. Obszar gminy rozciąga się wzdłuż doliny rzeki Kamionki pełniącej rolę międzyregionalnego korytarza ekologicznego, łączącego się z krajowym korytarzem ekologicznym, jakim jest dolina środkowej Wisły. W ten sposób pełni ważną funkcję w utrzymaniu przestrzennej ciągłości obszarów aktywnych biologicznie.

Położenie Suchedniowa stwarza łatwą dostępność komunikacyjną i korzystne warunki powiązań zewnętrznych. Przez miasto Suchedniów prowadzi droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Rabka-Zdrój. Droga ta łączy aglomeracje: gdańską, warszawską, kielecką i krakowską. Ponadto w granicach administracyjnych gminy znajduje się część drogi wojewódzkiej nr 751, która łączy Suchedniów z Ostrowcem Świętokrzyskim. Droga ta przebiega przez powiaty: skarżyski, kielecki oraz ostrowiecki.

Przez miasto Suchedniów przebiega linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa Zachodnia – Kraków Główny, która prowadzi przez Warzę, Radom, Skarżysko-Kamienną, Kielce, Sędziszów oraz Kozłów. Linia ta jest w pełni zelektryfikowana, a także w większości dwutorowa.

Szczególnie korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenie i dostępność komunikacyjna tego regionu to podstawowe elementy sprzyjające uaktywnieniu Suchedniowa jako ośrodka turystyczno – letniskowego zasługującego na popularyzację w skali kraju.

Mapa 5. Terytorium Gminy Suchedniów

Źródło: Informacja katastralna powiatu skarżyskiego: <http://skarzynsko.geoportal2.pl/>

Według statystyki GUS, w układzie przestrzennego zagospodarowania oraz sposobie użytkowania opisywanego obszaru wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnie poszczególnych typów użytkowania terenu.

Tabela 5. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Suchedniów

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia gminy ogółem	7 495
Powierzchnia lądowa	7 425
Użytki rolne razem, w tym:	2 123
grunty orne	1 270
łąki trwałe	450

sady	15
pastwiska trwałe	234
grunty rolne zabudowane	148
grunty pod rowami	4
grunty pod stawami	2
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	4 859
Grunty pod wodami	70
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	403
tereny mieszkaniowe	72
tereny przemysłowe	28
tereny inne zabudowane	27
tereny zurbanizowane niezabudowane	8
tereny rekreacji i wypoczynku	6
tereny komunikacyjne - drogi	160
tereny komunikacyjne – kolejowe	80
użytki kopalne	22
Grunty rolne – nieużytki	24
Tereny różne	16

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ok. 65% powierzchni gminy. Lasy na terenie gminy są odpowiednie dla różnych form wypoczynku, turystyki i organizacji parków leśnych. Większość lasów posiada status lasów ochronnych. Do najcenniejszych należą trzy kompleksy lasów państwowych (na zachodzie – w obrębie Suchedniowsko – Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego, na wschodzie – w obrębie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego i na północnym wschodzie – w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej w rejonie Stokowca. Pozostałe lasy to większe i mniejsze skupiska lasów prywatnych, które sąsiadują z kompleksami państwowymi bądź ulokowane są wśród pól uprawnych oraz dolinach rzecznych.

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Suchedniów są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 28% powierzchni gminy. Aktualnie rolnictwo pełni funkcję uzupełniającą w gospodarce gminy. Drugorzędna rola rolnictwa wynika m.in. z istniejącej struktury użytkowania gruntów, w której dominują lasy oraz zróżnicowanych warunków glebowych z przewagą gleb słabych V i VI klasy bonitacyjnej. Do barier rozwoju funkcji rolniczej w gminie należy zaliczyć również duże rozdrobnienie agrarne. Pewne potencjalne warunki rozwoju rolnictwa stwarza wprowadzenie upraw sadowniczo – warzywnych (głównie na glebach chronionych) lub inną specjalizację niezbędną dla rozwoju agroturystyki. Gleby niskich klas bonitacyjnych, nieekonomicznych w użytkowaniu rolniczym stwarzają możliwość powiększenia terenów leśnych.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 403 ha, co stanowi ok. 5,4% powierzchni gminy. Podstawowym elementem struktury osadniczej miasta i gminy Suchedniów jest zabudowa mieszkaniowa, głównie jednorodzinna. Szacuje się, że ok. 88% mieszkań zlokalizowanych jest w zabudowie jednorodzinnej, ok. 10% mieszkań znajduje się w zabudowie wielorodzinnej (bloki mieszkalne, kamienice), pozostałe mieszkania są w budynkach typu „bliźniak”, szeregowiec i innych (1%)– według informacji zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchedniów.

Zwarta zabudowa osiedlowa występuje na terenie Suchedniowa. W pozostałych miejscowościach gminy występują zawarte ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej utrwalone wzdłuż dróg w sąsiedztwie terenów rolnych oraz niezabudowanych terenów krajobrazowych. Tereny o funkcji usługowej, przemysłowej, gospodarczej ulokowane są między terenami mieszkaniowymi, głównie na obszarze miasta. Tereny rekreacyjne i zabudowy mieszkaniowej letniskowej występują we wschodniej i zachodniej części gminy w sąsiedztwie terenów leśnych.

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest w oparciu o Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Suchedniów wraz ze zmianą Nr 2 (*Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 28/V/2011 Rady Miejskiej w Suchedniowie z dnia 25 maja 2011 r.*) w obszarach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz w oparciu o miejscowe plany na obszarach, dla których zostały opracowane.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Cały teren miasta i gminy Suchedniów objęty jest różnymi formami ochrony przyrody. Należą do nich:

- Sieradowicki Park Krajobrazowy,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy,
- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej,
- Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000 Lasy Suchedniowskie (PLH260010),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Sieradowicka (PLH260031),
- Stanowisko dokumentacyjne (odsłonięcie geologiczne),
- pomniki przyrody.

Realizacja wszelkich planów inwestycyjnych, w szczególności z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej i budownictwa, musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe i wszelkie reżimy ustanowione dla ochrony przyrody.

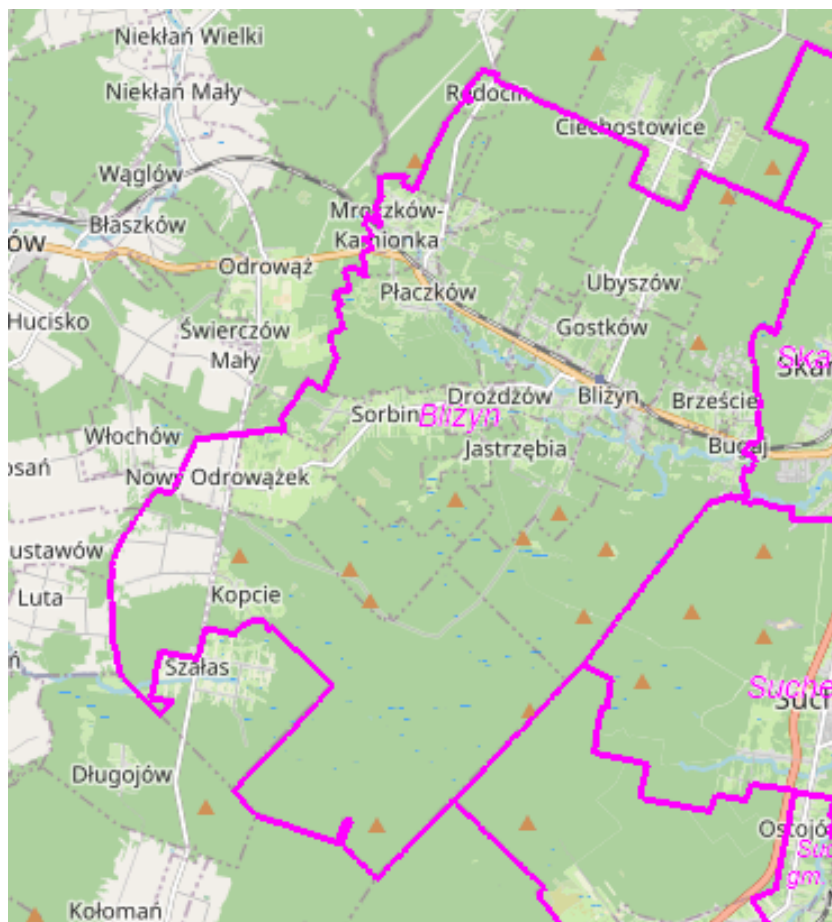
Suchedniów rozciąga się wzdłuż doliny rzeki Kamionki pełniącej rolę międzyregionalnego korytarza ekologicznego, Miasto i gmina charakteryzują się wysokimi walorami krajoznawczymi oraz przyrodniczymi i stanowią w województwie jeden z głównych obszarów, na których mogą i powinny rozwijać się wszystkie formy rekreacji i wypoczynku.

Gmina Bliżyn

Gmina Bliżyn położona jest w północnej części województwa świętokrzyskiego w powiecie skarżyskim. Gmina zajmuje powierzchnię 141 km², co stanowi ok. 35,7% powierzchni powiatu. Obszar gminy obejmuje środkową część Płaskowyżu Suchedniowskiego, granicząc na północy z mezoregionem Garb Gielniowski, na południu z mezoregionem Góry Świętokrzyskie. W morfologii terenu gminy dominują tereny wyniesione. Tereny obniżone ograniczają się do dolin głównych cieków.

Przez terytorium Gminy Bliżyn przebiega droga krajowa nr 42- Namysłów – Radomsko – Końskie – Bliżyn – Skarżysko-Kamienna – Rudnik. Droga ta wyznacza główną oś komunikacyjną gminy na kierunku wschód – zachód.

Mapa 6. Terytorium Gminy Bliżyn

Według danych GUS, w układzie przestrzennego zagospodarowania oraz sposobie użytkowania opisywanego obszaru wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnie poszczególnych typów użytkowania terenu.

Tabela 6. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Bliżyn

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia gminy ogółem	14 120
Powierzchnia łądowa	14 080
Użytki rolne razem, w tym:	3 728
grunty orne	1 699
łąki trwałe	906
sady	32
pastwiska trwałe	873
grunty rolne zabudowane	209
grunty pod rowami	9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	9 903
Grunty pod wodami	40
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	401
tereny mieszkaniowe	88
tereny przemysłowe	19
tereny inne zabudowane	24

tereny rekreacji i wypoczynku	2
tereny komunikacyjne - drogi	180
tereny komunikacyjne – kolejowe	79
użytki kopalne	9
Grunty rolne – nieużytki	29
Tereny różne	0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ponad 70% powierzchni gminy. Pod względem przestrzennym obszary leśne skupiają się w północnej i południowej części gminy, gdzie tworzą duże masywy leśne przechodzące na tereny gmin sąsiednich. Centralna część gminy jest średnio zalesiona. Występują tu większe kompleksy leśne prywatne. Obszary leśne stwarzają korzystne warunki dla rozwoju turystyki na terenie gminy.

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Bliżyn są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 26% powierzchni gminy. Obszar gminy zaliczany jest do rejonu o niekorzystnych warunkach rozwoju rolnictwa. Uwarunkowania przyrodnicze, czyli m.in. gleby niskiej jakości, duża lesistość a także rozdrobnienie gospodarstw rolnych nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa i intensyfikacji produkcji rolnej. Gmina Bliżyn zalicza się do grupy gmin obszarów województwa świętokrzyskiego, na których rolnictwo jest na bardzo niskim poziomie, mało dochodowe ze względu na niską bonitację gleb, ale jest głównym działem gospodarki (poza funkcją leśną) i stanowi podstawowe źródło utrzymania miejscowej ludności.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 401 ha, co stanowi ok. 2,8% powierzchni gminy. Zabudowa Gminy Bliżyn kształtowała się historycznie przy głównych ciągach komunikacyjnych i handlowych. Podstawowym elementem struktury osadniczej jest zabudowa ulicowa jedno- i dwustronna o zróżnicowanym zagęszczeniu, ukształtowana w oparciu o dostępność komunikacyjną oraz wartości naturalne środowiska przyrodniczego, głównie w postaci zwartych siedlisk przydrożnych, jak również zabudowań rozproszonych. Wsie zlokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych posiadają gęstą zabudowę, pozostałe bardziej rozproszoną, usytuowaną wzdłuż dróg lub na długich dojazdach o charakterze przysiółkowym. Część wsi ma charakter zabudowy tzw. wielodrożny o układzie zabudowy np.: pasmowym, promienistym czy obwodowym. Znaczny odsetek w gminie stanowi również rozproszona zabudowa kolonijna i samotnicza położona niekiedy w dużym oddaleniu od centrum wsi. Na terenie gminy dominuje zabudowa siedliskowa i jednorodzinna. Występuje również ale w niewielkim stopniu zabudowa wielorodzinna na terenie miejscowości Bliżyn, Płaczków i Wojtyniów.

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest w oparciu o Zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bliżyn (*Załącznik nr 1 do Uchwały Nr IX/61/2015 Rady Gminy Bliżyn z dnia 29 października 2015 r.*) w obszarach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz w oparciu o miejscowe plany na obszarach, dla których zostały opracowane.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Cały teren gminy ze względu na duże walory przyrodnicze i krajobrazowe został objęty różnymi wieloprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody. Południowa część terenu położona jest w granicach Suchedniowsko – Oblęgarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

a północna w granicach Konecko – Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na terenie Gminy Bliżyn występują również:

- rezerwy przyrody,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015,
- Obszar Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001,
- Obszar Natura 2000 Lasy Skarżyskie PLH260011,
- Obszar Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010,
- Obszar Natura 2000 Uroczysko Pięty PLH260012,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

Południowy teren gminy położony jest na najbardziej wyniesionych morfologicznie obszarach w województwie świętokrzyskim, stanowiących najwyższe w skali regionu obszary wododziałowe i źródłiskowe wielu dopływów Kamiennej i Czarnej Koneckiej (Pilicy). Zalesiony obszar stanowi ważny regionalny węzeł hydrograficzny oraz teren źródłiskowy dla rzeki Kamionki i Krasnej. Główny oddział wodny II rzędu Kamienna Pilica (Czarna Konecka) przebiega tu w obrębie Płaskowyżu Suchedniowskiego. W strefie dorzecza Kamiennej zaznaczają się jednostki hydrograficzne niższego rzędu tj. zlewnia rzeki Kuźniczki, Kobyły i Bernatki. Wymienione zlewnie odwadniają centralną i północną część gminy.

1.3. Jakość powietrza

Ocena jakości powietrza i obserwacja zachodzących zmian w tym obszarze dokonywana jest corocznie w ramach państwowego monitoringu. Na terenie całego województwa świętokrzyskiego oceny tej dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw), w obszarze dwóch stref badania tj.: strefa miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska, do której należy m.in. powiat skarżyski. Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia oraz ze względu na ochronę roślin.

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości poziomów: dopuszczalnego, docelowego i celu długoterminowego, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 845). Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia określonych działań na rzecz utrzymania lub poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza POP).

Tabela 7. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
C	powyżej poziomu dopuszczalnego	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu,

		- kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych
--	--	--

*Dotyczy zanieczyszczeń: dwutlenku siarki SO₂, dwutlenku azotu NO₂, tlenku węgla CO, benzenu C₆H₆, pyłu PM₁₀, oraz zawartości ołowiu Pb w pyłe PM₁₀ - ochrona zdrowia oraz: dwutlenku siarki SO₂, tlenków azotu NO_x - ochrona roślin. W przypadku pyłu PM_{2,5}, w roku 2020 obowiązuje poziom dopuszczalny II faza, przy ocenie którego stosuje się dotychczasowe oznaczenie klas: A1 i C1.

Tabela 8. Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego
C	powyżej poziomu dopuszczalnego	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego na terenie powiatu skarżyskiego przeprowadzono w oparciu o dane za rok 2019 i 2020 pochodzące z opracowań GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu w Kielcach – *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim*. Raporty wojewódzkie za lata 2019 i 2020.

Tabela 9. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk)

Kod strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
		SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}	O ₃ *	O ₃ **
PL2602	2019	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	A	D2
	2020	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1	A	D2

*wg poziomu docelowego **wg poziomu celu długoterminowego

Tabela 10. Klasyfikacja strefy świętokrzyskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin

Kod strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
		SO ₂	NO _x	O ₃ *	O ₃ **
PL2602	2019	A	A	C	D2
	2020	A	A	A	D2

*wg poziomu docelowego (A albo C)

**wg poziomu celu długoterminowego (D1 albo D2)

Klasyfikacja stref pod względem ochrony zdrowia za 2020 r. zmieniła się w porównaniu do 2019 r. w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀. Dla tego zanieczyszczenia nastąpiło polepszenie sytuacji (w 2019 r. strefa województwa świętokrzyskiego uzyskała klasę C w wyniku przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀). Ponadto polepszenie sytuacji nastąpiło w zakresie ochrony roślin dla zanieczyszczenia ozonem, gdzie w 2019 r. uzyskał klasę C z racji przekroczenia poziomu docelowego, a w 2020 r. klasa polepszyła się do statusu A. Dla pozostałych zanieczyszczeń i kryteriów klasy strefa nie uległa zmianie. W tym również w zakresie benzo(a)pirenu nadal cała strefa znajduje się w klasie C. Nadal utrzymuje się również klasa D2, którą strefy uzyskują z racji przekroczenia poziomu celu długoterminowego

ozonu. W przypadku ozonu poprawą na lepsze jest jedynie mniejszy obszar przekroczenia ozonu niż w latach poprzednich.

Dla województwa świętokrzyskiego opracowany został Program ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych (Uchwała Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r.).

Podstawowym celem POP dla województwa świętokrzyskiego jest wskazanie działań naprawczych, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości powietrza i dotrzymania obowiązujących standardów jakości powietrza w strefach województwa. Program przedstawia harmonogram realizacji działań, który obejmuje zadania:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,
- ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie,
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów,
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Ponadto 29 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Świętokrzyskiego podjął Uchwałę Nr XXII/292/20 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Jest to tzw. „uchwała antysmogowa dla województwa świętokrzyskiego”.

Głównym celem podjęcia uchwały jest wyeliminowanie nieekologicznych kotłów opalanych paliwem stałym, jak również ograniczenie spalania niskiej jakości paliw. Działania te są konieczne do osiągnięcia normatywnych stężeń szkodliwych dla zdrowia pyłów PM10 i PM2,5 oraz kancerogennego benzo(a)pirenu.

Uchwała wprowadza następujący harmonogram eliminacji nieekologicznych źródeł ciepła:

- od dnia 1 lipca 2021 r. nie wolno spalać najbardziej zanieczyszczających powietrze paliw stałych, tj.: mułów i flotokonzentratów węglowych, węgla brunatnego, węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm oraz paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%,
- od dnia 1 lipca 2023 r. nie wolno użytkować kotłów pozaklasowych tzw. kopciuchów (według normy PN-EN 303-5:2012),
- od 1 lipca 2024 r. nie wolno użytkować kotłów posiadających 3 i 4 klasę,
- od 1 lipca 2026 r. wolno użytkować kotły spełniające wymagania ekoprojektu zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- od 1 lipca 2026 r. nie wolno użytkować kotłów na paliwo stałe w budynkach, jeśli istnieje możliwość przyłączenia budynku do sieci gazowej lub ciepłowniczej.

Od 1 lipca 2026 r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne. Jedynie w sytuacji braku możliwości podłączenia budynku do sieci miejskiej, bądź sieci gazowej, dopuszczalne będzie spalanie paliw stałych w kotłach spełniających wymagania ekoprojektu, zgodnie z załącznikiem do

rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe.

2. SPOŁECZEŃSTWO

2.1. Sytuacja demograficzna

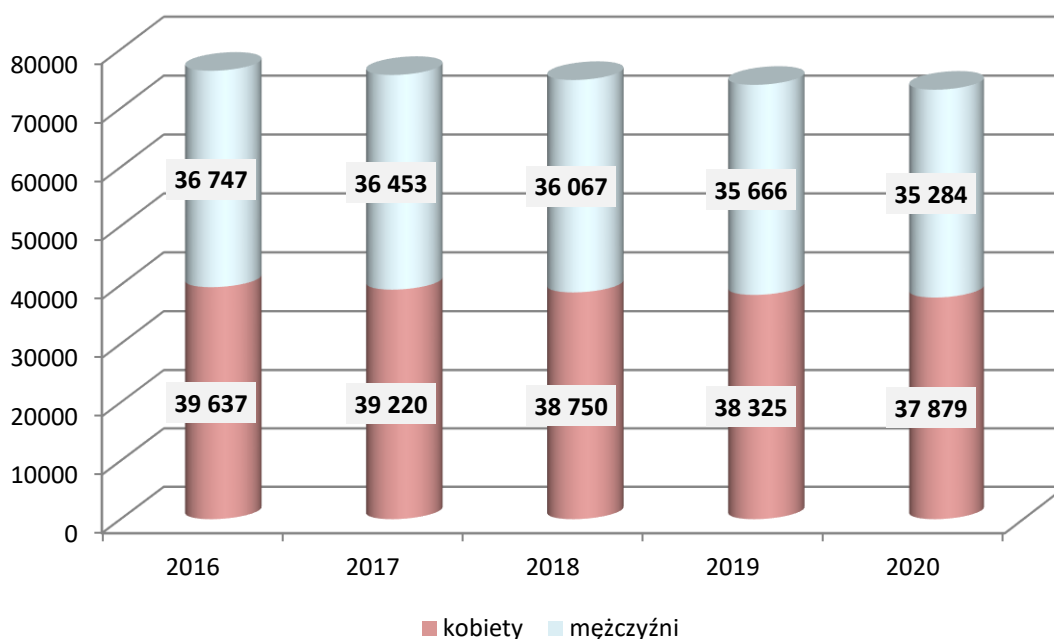
Według danych GUS (stan na koniec 2020 r.), na terenie powiatu skarżyskiego zamieszkuje ogółem 73 163 osoby. W liczbie ludności ogółem przeważają kobiety, które w 2020 r. stanowiły ok. 51,8% ogółu populacji. Na przestrzeni lat 2016 – 2020 struktura mieszkańców powiatu ze względu na płeć utrzymywała się na zbliżonym poziomie, o czym świadczy współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn), który w analizowanym okresie osiągał wartości 108 (w latach 2016-2017) i 107 (w latach 2018-2020).

Liczba ludności powiatu skarżyskiego stanowi ok. 6% ludności województwa świętokrzyskiego. Obszary miejskie powiatu zamieszkuje ok. 71,8% mieszkańców, natomiast obszary wiejskie ok. 28,2% mieszkańców.

Wskaźnik średniej gęstości zaludnienia na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 185 osób/km². Wśród 13 powiatów ziemskich województwa świętokrzyskiego, pod względem liczby osób przypadających na 1 km² zajmuje pierwsze miejsce. Gęstość zaludnienia powiatu jest większa niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (105 osób/km²) i kraju (122 osoby/km²).

W latach 2016 – 2020 na terenie powiatu skarżyskiego odnotowuje się systematyczny spadek liczby ludności. W analizowanym okresie populacja powiatu skarżyskiego zmniejszyła się o ok. 4,4%.

Wykres 2. Dynamika zmian liczby mieszkańców powiatu skarżyskiego na przestrzeni lat 2016 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Tabela 11. Liczba ludności w powiecie skarżyskim oraz w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego w 2020 r.

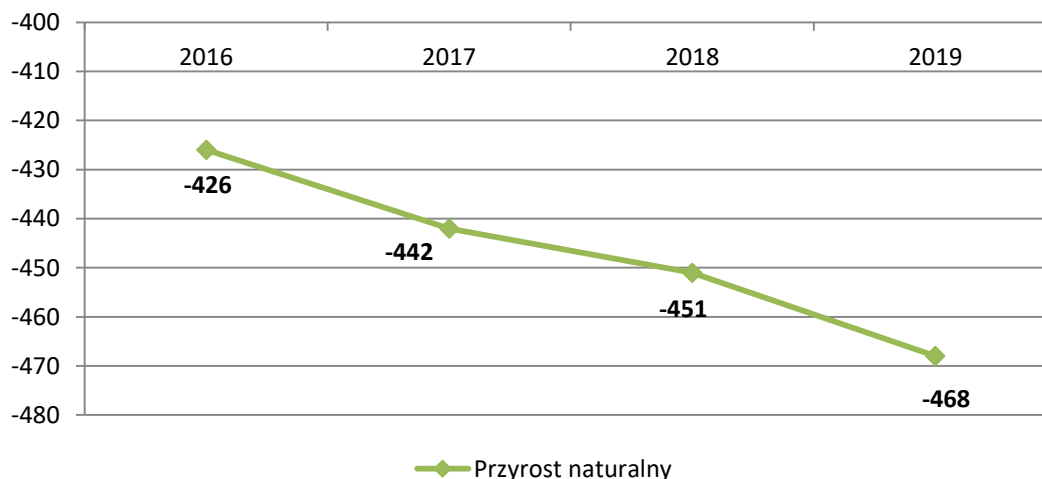
Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Powiat skarżyski	73 163	35 284	37 879
Gmina Skarżysko Kościelne	5 951	2 952	2 999
Gmina Skarżysko - Kamienna	44 260	21 043	23 217
Gmina Łączna	4 921	2 460	2 461
Gmina Suchedniów	10 036	4 867	5 169
Gmina Bliżyn	7 995	3 962	4 033

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Największą liczbę ludności skupia na swoim terenie Gmina miejska Skarżysko-Kamienna. Na terytorium tej gminy zamieszkuje ponad 60% wszystkich mieszkańców powiatu skarżyskiego. Najmniejszą pod względem ludności jest Gmina Łączna, na terytorium której zamieszkuje ok. 6,7% mieszkańców powiatu.

Ubytek ludności zamieszkującej obszar powiatu skarżyskiego jest następstwem ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Są to dwa najważniejsze czynniki, które decydują o dynamice demograficznej danego terytorium. Przyrost naturalny jest różnicą między liczbą urodzeń a liczbą zgonów na określonym obszarze w danym czasie. W ogólnym ujęciu sytuacja związana z przyrostem naturalnym w Polsce jest niezadowolająca. Wartości średnie dla całego kraju są niepokojąco niskie i nie gwarantują nawet podstawowego stopnia zastępowalności pokoleń. Kierunki zmian zachodzące w rozwoju demograficznym powiatu skarżyskiego są zbieżne z kierunkami obserwowanymi na terenie całego województwa świętokrzyskiego.

Wykres 3. Dynamika przyrostu naturalnego w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Obserwowane na terenie powiatu skarżyskiego kierunki zmian demograficznych wynikające z dynamiki przyrostu naturalnego nie są korzystne. Historia kształtowania się współczynnika przyrostu naturalnego w latach 2016 – 2019 wskazuje na poważny kryzys wynikający z niewielkiej liczby urodzeń. Pomimo negatywnej oceny dynamiki przyrostu naturalnego w ostatnich latach należy pamiętać o potencjalnych zmianach trendu urodzeń, jakie mogą

nastąpić w perspektywie kilku lub kilkunastu najbliższych lat w związku z prowadzoną przez państwo polityką prorodzinną.

Tabela 12. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie skarżyskim, województwie świętokrzyskim i kraju w latach 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Polska	- 0,1	b.d.	- 0,7	- 0,9
Województwo świętokrzyskie	- 2,7	- 2,7	- 3,1	- 3,5
Powiat skarżyski	- 5,6	- 5,8	- 6,0	- 6,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Przyrost naturalny na 1000 ludności w okresie objętym analizą przyjmuje wartości ujemne. Analogiczna sytuacja ma miejsce w województwie świętokrzyskim i kraju.

Drugim kluczowym czynnikiem warunkującym dynamikę demograficzną jest saldo migracji, które pokazuje bilans osób wyjeżdżających (emigracji) i przyjeżdżających (imigracji) do danego obszaru. W analizach migracyjnych wyróżnia się migracje wewnętrzne (krajowe) oraz zewnętrzne (zagraniczne). Migrantem jest każda osoba, która zmienia swoje miejsce stałego pobytu. Ujemna wartość wskaźnika salda migracji oznacza, że więcej mieszkańców ubywa niż przybywa na danym obszarze. W zamieszczonej poniżej tabeli pokazano historię kształtowania się współczynnika salda migracji w powiecie skarżyskim.

Tabela 13. Wskaźniki salda migracji w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2019

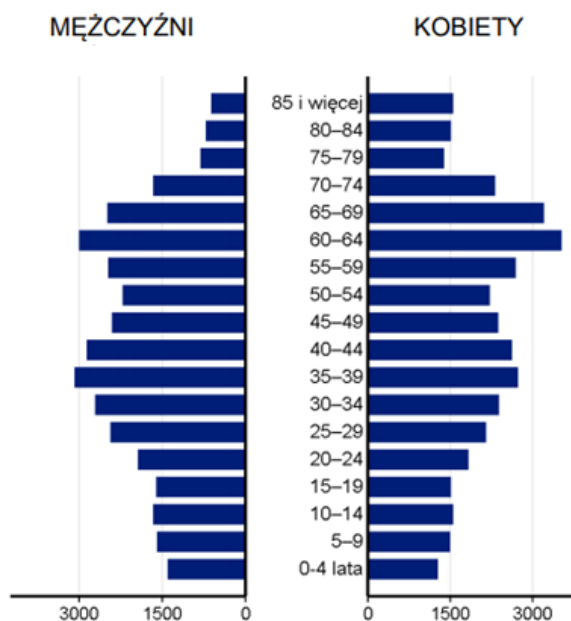
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Saldo migracji wewnętrznych ogółem	-267	-202	-355	-429
Saldo migracji zagranicznych ogółem	-18	-40	-5	-3
Saldo migracji ogółem	-285	-242	-360	-432

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Zaprezentowane dane liczbowe wskazują na bardzo niekorzystny proces wyludniania powiatu, związany z emigracją ludności do większych ośrodków miejskich oraz wyjazdami zagranicznymi.

Obok kwestii związanych z przyrostem naturalnym i saldem migracji, które mają bezpośredni wpływ na stan liczby ludności, ważną kwestią dla rozwoju danego obszaru jest struktura ludności rozpatrywana w wielu innych aspektach. Do ważniejszych zaliczyć należy strukturę wiekową ludności tj. udział różnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności oraz udział tzw. grup ekonomicznych (osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym) w populacji danego obszaru. Udział różnych grup wiekowych w populacji powiatu skarżyskiego z uwzględnieniem podziału na płeć przedstawiono za pomocą schematu zwanego piramidą płci i wieku.

Wykres 4. Piramida płci i wieku ludności powiatu skarżyskiego w 2019 r.

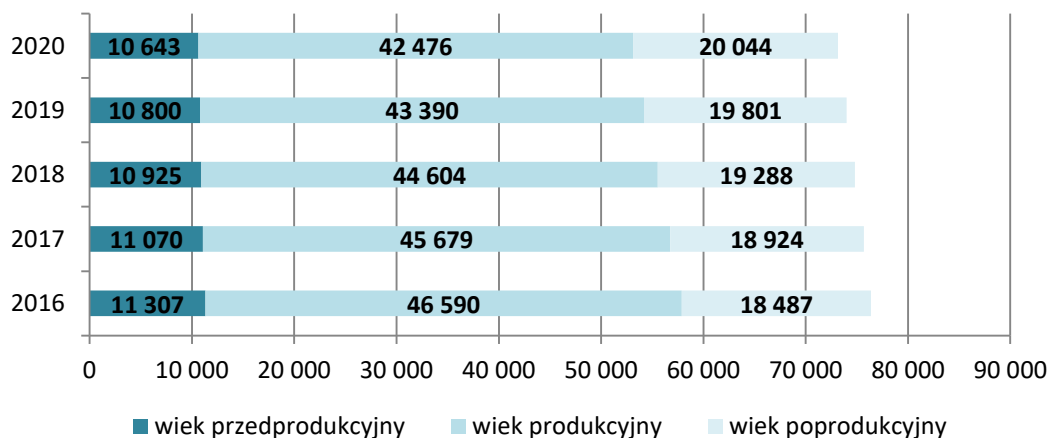
Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020

Populacja powiatu odznacza się mało korzystną strukturą wiekową. Piramida wieku obrazuje typ społeczeństwa regresywnego, starego (wykres podcięty u podstawy i szeroki w części środkowej). Poziom urodzeń jest niewielki, a starsze grupy wiekowe mają dużą liczebność.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku uwidacznia się duży udział ludności pozostającej w wieku produkcyjnym. Ponadto mocno zaznacza się niekorzystny trend wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 58% w odniesieniu do ogólnej liczby mieszkańców powiatu (według danych za 2020 r.). Wartość ta jest niższa od średniej w skali województwa, która wynosi 59,4%. Systematycznie maleje liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym z 14,8% w 2016 r. do 14,5% na koniec 2020 r. Jednocześnie wzrasta procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym z 24,2% w 2016 r. do 27,4% w 2020 r.

Wykres 5. Struktura ludności powiatu skarżyskiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Poziom zaawansowania procesu powolnego starzenia się ludności odzwierciedla wskaźnik określający obciążenie najmłodszej grupy ludności grupą najstarszą, który (wg danych GUS) w 2020 r. kształtował się na poziomie 188,3 (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym). Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duży odsetek ludności utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Tabela 14. Zmiany wskaźników obciążenia demograficznego w powiecie skarżyskim na przestrzeni lat 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	63,9	65,7	67,7	70,5	72,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	163,5	170,9	176,5	183,3	188,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	39,7	41,4	43,2	45,6	47,2
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	28,7	30,0	31,4	33,4	35,0
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	osoba	19,6	20,3	21,0	22,0	22,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp do bazy danych dn. 08.06.2021 r.)

Ze społeczno-ekonomicznego, a także demograficznego punktu widzenia istotna jest relacja ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten informuje o stopniu ekonomicznego obciążenia ludności stanowiącej potencjalne zasoby pracy ludnością pozostałą. Przyczyną deformacji struktury wieku mieszkańców powiatu skarżyskiego są głównie wzmożone migracje, przy utrzymującym się ujemnym wskaźniku przyrostu naturalnego. Zmniejszenie udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym występujące łącznie z obciążeniem demograficznym ogółem niesie ze sobą negatywne skutki w postaci spadku siły roboczej, co w dłuższej perspektywie nie pozwoli na podwyższanie poziomu życia starzejącego się społeczeństwa.

Do niekorzystnych zjawisk demograficznych w gminie należą:

- zbyt mała różnica pomiędzy wskaźnikami osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa,
- zmniejszająca się liczba ludności w wieku produkcyjnym,
- sukcesywny spadek liczby ludności powiatu.

2.2. Pomoc społeczna

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do przewycięzania ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do zadań pomocy społecznej należy również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Obowiązkiem osób korzystających

z pomocy społecznej jest współuczestniczenie w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej w powiecie skarżyskim realizowane są przez:

- ośrodki pomocy społecznej na poziomie gminnym (MOPS Skarżysko-Kamienna, MGOPS Suchedniów, GOPS Bliżyn, Łączna, Skarżysko Kościelne),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie na poziomie powiatu.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu skarżyskiego zajmują się również:

- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Tysiąclecia 22 w Skarżysku-Kamiennej,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej przy ul. Rejowskiej 99 w Skarżysku-Kamiennej,
- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Sikorskiego 20,
- Centrum Integracji Społecznej przy ul. Prusa 3a w Skarżysku-Kamiennej,
- Dom Pomocy Społecznej „Centrum Seniora” przy ul. Ekonomii 7 w Skarżysku-Kamiennej oraz Mieszkania Chronione funkcjonujące przy DPS „Centrum Seniora”,
- Dom Pomocy Społecznej przy ul. Spornej 6 w Skarżysku-Kamiennej,
- Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Zielnej 12 w Skarżysku-Kamiennej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej jest jednostką organizacyjną powiatu skarżyskiego wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcyjności rodzin w oparciu o ustawy: *o pomocy społecznej, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizator pieczy zastępczej w powiecie ze szczególną troską zajmuje się problematyką dotyczącą rodzin zastępczych oraz dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych w oparciu o ustawę *o wspieraniu rodziny i organizacji systemu pieczy zastępczej*.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej co kilka lat opracowuje powiatową strategię rozwiązywania problemów społecznych. Obecny okres programowania to lata 2021 – 2023.

Tabela 15. Podstawowe informacje dotyczące pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego

Wyszczególnienie	Gmina Blizyn	Gmina łączna	Gmina Skarżysko Kościelne	Gmina Suchedniów	Gmina Skarżysko - Kamienna
<p>Organizacje, zespoły, poradnie, punkty pomocy społecznej działające w gminie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poradnictwo w sprawach opiekuńczo – wychowawczych realizowane przez asystenta rodziny w GOPS, - Punkt konsultacyjny przy GOPS dyżury pełnią: psycholog, pedagog i terapeuta ds. uzależnień, - Poradnictwo w sprawach pomocy społecznej realizowane przez pracowników socjalnych, - Poradnictwo w sprawach rozwiązywania problemów alkoholowych dla uzależnionych i współuzależnionych, - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Punkt konsultacyjny w Urzędzie Gminy, - Punkt porad i konsultacji prawnych w GOPS w łącznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień oraz problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie (działający od 1.03.2021 r.), - Gminny Zespół Interdyscyplinarny, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ POWIATU SKARŻYSKIEGO

Wyszczególnienie	Gmina Bliżyn	Gmina Łączna	Gmina Skarżysko Kościelne	Gmina Suchedniów	Gmina Skarżysko - Kamienna
<p>Instytucje działające w gminie w obszarze pomocy społecznej (domy dziecka, domy dzienne, kluby seniora itp.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Klub Seniora „Emeryt” w Bliżynie, - Klub Seniora „Emeryt” w Mroczkowie, - Klub Seniora „Pogodni” w Sorbinie. 	<p>- W ramach projektu pn. „Wspieramy rodziny w Gminie Łączna” działanie 9.2.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 zostały utworzone trzy świetlice środowiskowe w Kamionkach, Zagórze i Klonowie. Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej – 64 szt. Głównym celem projektu jest wsparcie rodzin z terenu gminy Łączna w okresie od 01.05.2019 do 31.07.2022 w procesie przygotowania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami edukacyjnymi i profilaktycznymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Klub Senior + 	<p>Ośrodki Wsparcia Dziennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klub Seniora w Suchedniowie - Klub Seniora w Michniowie 	<ul style="list-style-type: none"> - Klub Senior + przy ul. Norwida 17, - Klub Senior + przy ul. Rynek 12

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ POWIATU SKARŻYSKIEGO

Wyszczególnienie	Gmina Bliżyn	Gmina Łączna	Gmina Skarżysko Kościelne	Gmina Suchedniów	Gmina Skarżysko - Kamienna
		<p>Projekt zakłada wsparcie 120 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Grupę docelową stanowi 60 dzieci i młodzież do 16 roku życia. Ze względu na fakt, że skuteczniejsze jest kompleksowe wsparcie, grupę docelową stanowi także 60(40K,20M) rodziców i opiekunów dzieci, w tym 1K z niepełnosprawnością intelektualną, objętych wsparciem w ramach działalności świetlicy, - Klub Seniora Łączna</p>			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez gminy powiatu skarżyskiego

Organizacje pozarządowe i inne podmioty

Organizacje pozarządowe stanowią trzeci, obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa. Podmioty tego typu dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę, której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania, nie realizują ani podmioty publiczne ani prywatne zorientowane na zysk.

Organizacje pozarządowe poprzez swoją działalność chronią dorobek kulturalny poprzednich pokoleń, służą młodzieży, uczą postaw ekologicznych, dbają o rozwój społeczno-kulturalny gmin. Ich działania skierowane są na pogłębienie integracji społecznej, rozwój potencjału kulturowego danego terytorium, rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych oraz budowaniu tożsamości kulturowej regionu. Dzięki aktywności mieszkańców gmin, podejmowanej samodzielnie lub we współpracy z władzami samorządowymi, w istotny sposób zostaje wzbogacony zakres działań na rzecz mieszkańców, przede wszystkim tych najbardziej potrzebujących opieki i wsparcia.

W każdej z gmin powiatu skarżyskiego działają organizacje pozarządowe oraz każda gmina corocznie przyjmuje program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Poniżej wymieniono niektóre z organizacji mogących prowadzić działalność pożytku publicznego w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego.

Gmina Bliżyn

- Ochotnicze Straże Pożarne w miejscowościach: Bliżyn, Mroczków, Nowki, Nowy Odrowążek, Sorbin, Wołów,
- Stowarzyszenie „Rdest”,
- Stowarzyszenie „Jastrzębia pod Świnią Górą”,
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Jutrzenka”,
- Towarzystwo Przyjaciół Bliżyna,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Nad Kuźniczką,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci oddział w Bliżynie,
- Związek Strzelecki „Strzelec” Równość – Wolność – Niepodległość.

Gmina Łączna

- Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Lokalnych „Łączna”,
- Lokalna Grupa Działania „Wokół Łysej Góry”,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łącznej,
- Koła Gospodyń Wiejskich,
- Uczniowsko – Ludowy Klub Sportowy,
- Stowarzyszenie Rozwoju Społecznego „Zalezianka”,
- Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Łącznej.

Gmina Skarżysko Kościelne

- Stowarzyszenie „Nasza Gmina”,
- Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Skarżysko Kościelne „GROM”,
- Stowarzyszenie Kultury Zespół Pieśni Tańca i Rozrywki ROMANO,

- Stowarzyszenie na Rzecz Odnowy Zabytków Parafii Św. Trójcy w Skarżysku Kościelnym, Zarząd Gminnego ZOSP RP,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grzybowej Górze,
- Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna w Lipowym Polu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kierzu Niedźwiedzim,
- Stowarzyszenie „Creative Community”,
- Stowarzyszenie „Nad Żarnówką”,
- Stowarzyszenie Brydża Sportowego SZLEM,
- Stowarzyszenie „Wiedza i Rozwój”,
- Stowarzyszenie „ Lipowa Polana”,
- Stowarzyszenie „Nasz Świerczek”,
- Stowarzyszenie „Niedźwiadki”,
- Stowarzyszenie Instytut bł. s. Ewy Noiszewskiej.

Gmina Suchedniów

- Stowarzyszenie „Kuźniczy Krąg”,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział w Suchedniowie,
- Miejsko – Gminne Koło Pszczelarzy w Suchedniowie,
- Parafialny Zespół Caritas przy Parafii św. Andrzeja Apostoła w Suchedniowie,
- Związek Strzelecki „Strzelec” JS2101 Suchedniów,
- Suchedniowskie Stowarzyszenie Cyklistów,
- Suchedniowska Korporacja Samorządowa im. Stanisława Staszica,
- Polski Związek Wędkarski – Koło w Suchedniowie,
- Stowarzyszenie Grupa Inicjatywna „Pod prąd”,
- Stowarzyszenie Michniowianie
- Towarzystwo Przyjaciół Suchedniowa,
- Stowarzyszenie Promocji Amatorskiego Ruchu Artystycznego „Między Wierszami”,
- Polskie Stowarzyszenie Edukacji Plastycznej – Delegatura w Suchedniowie,
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Mostek,
- Koła Gospodyń Wiejskich,
- Grupa Regionalna Świętokrzyska Stowarzyszenie Polska Szkoła Surwiwalu,
- Ochotnicze Straże Pożarne: w Suchedniowie i w Ostojowie,
- Fundacja „Nasz Maraton”,
- Fundacja Pomnik – Mauzoleum w Michniowie,
- Polskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów, Inwalidów – Oddział Rejonowy w Suchedniowie,
- Fundacja Król Maciuś Dwudziesty Pierwszy,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Wojewódzki w Kielcach – Oddział Miejski w Suchedniowie.

Gmina Skarżysko-Kamienna

- Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego”,
- Stowarzyszenie Bractwo Matki Bożej Miłosierdzia,
- Stowarzyszenie Bractwo „Bądź Dobry Jak Chleb” im. św. Brata Alberta,
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Nowe Życie”,
- Fundacja Skarżyski Bank Żywności,
- Świętokrzyski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej,
- Krajowe Stowarzyszenie Emerytów Rencistów Kolarzy i Transportowców – Oddział Skarżysko – Kamienna,
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Kamienna”,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze,
- Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich – Oddział Terenowy,
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”,
- Stowarzyszenie Szarych Szeregów,
- Polski Związek Niewidomych,
- Związek Harcerstwa Polskiego,
- Polski Związek Filatelistów,
- Drużyny Strzeleckie „Strzelec”,
- Skarżysku Klub „Amazonki”,
- Stowarzyszenie na rzecz walki z agresją.

Partycypacja seniorów w życiu publicznym

Obserwowany w całym kraju proces starzenia się ludności sprzyja akcentowaniu potrzeb i roli odgrywanej w społeczeństwie przez seniorów. Zarówno rząd jak i samorządy różnych szczebli podejmują działania zmierzające do zaspokojenia nie tylko materialnych, ale również społecznych potrzeb ludzi starszych w środowisku, w którym funkcjonują na co dzień. W powiecie skarżyskim z roku na rok wzrasta udział ludności po 60 roku życia w liczbie ludności ogółem. Ludzie w podeszłym wieku na skutek różnych okoliczności np. choroby, zmian cywilizacyjnych (szczególnie szybkiego tempa tych zmian) stają się potężną liczebną grupą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przy czym wykluczenie należy tu rozumieć szeroko, jako brak możliwości uczestniczenia w głównych nurtach życia publicznego. Jednym z celów polityki senioralnej jest wspieranie i zapewnianie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia samodzielnego i satysfakcjonującego trybu życia. Wychodzi się z założenia, że seniorzy działający w przestrzeni publicznej zapewniają sobie zaspokojenie potrzeb, takich jak kontakty z innymi ludźmi, wymiana poglądów, informacji czy też motywacja do aktywności. Dlatego tak ważna jest kwestia włączenia seniorów w życie społeczne. Zaangażowanie to może przyjmować różne formy, poczynając m.in. od klubów seniora poprzez uniwersytety trzeciego wieku (UTW) po rozwijające się na poziomie lokalnym rady seniorów. Dzięki nim reprezentacje osób starszych mają możliwość uczestniczenia w gremiach samorządów lokalnych i innych instytucji oraz wpływać na podejmowane przez nie decyzje.

Na terenie powiatu skarżyskiego działa łącznie osiem klubów seniora. Kluby cieszą się dużym zainteresowaniem wśród seniorów. Uczestnicy klubów spotykają się na zajęciach integracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, ruchowych, sportowo-rekreacyjnych, aktywizacji społecznej czy terapii zajęciowej.

Rady Seniorów funkcjonują w gminach Blizyn oraz Suchedniów. Na poziomie powiatu działa Rada Seniorów Powiatu Skarżyskiego. Jest to podmiot społeczny o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym, działającym w obszarze polityki społecznej i senioralnej powiatu, reprezentującym środowiska senioralne. Priorytetem utworzenia tego podmiotu była potrzeba włączenia seniorów w sprawy lokalnej społeczności, w szczególności te dotyczące rozwiązywania problemów i zaspakajania potrzeb środowiska osób starszych.

Sytuacja osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, z którym społeczeństwo spotyka się na co dzień. Osoby niepełnosprawne jako jedna z grup zależnych zagrożone są wykluczeniem społecznym, w tym edukacyjnym oraz zawodowym. Należy pamiętać, że osoby niepełnosprawne pomimo swoich dysfunkcji mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia i nie mogą być dyskryminowane. Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu wspieranie osób niepełnosprawnych jako grupy narażonej na ryzyko wykluczenia społecznego. Działania te powinny prowadzić do zapewnienia samodzielności i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Zgodnie z zapisami „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2023”, szeroko pojętej pomocy osobom niepełnosprawnym dedykowany jest „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim”, który ukierunkowuje i koordynuje działania, jakie są podejmowane na rzecz jego adresatów. Aktualnym dokumentem jest Program na lata 2019 – 2021, przyjęty uchwałą nr 47/VII/2019 Rady Powiatu Skarżyskiego z 28 marca 2019 r. W jego treści przedstawiona została sytuacja osób niepełnosprawnych oraz przybliżone formy udzielanej pomocy.

Ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest infrastruktura instytucjonalna wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

Do głównych problemów z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu skarżyskiego zalicza się:

- bariery fizyczne uniemożliwiające poruszanie się, szczególnie nierówna nawierzchnia,
- ulice, chodniki, bruk które ograniczają efektywne korzystanie ze sprzętu pomocnego w poruszaniu się – wózków, balkoników,
- architektura budynków uniemożliwiająca swobodne przemieszczanie się osób niezdolnych do skorzystania ze schodów lub poradzenia sobie z ręcznie otwieranymi drzwiami,
- informacja publiczna i sygnalizacja świetlna, która zakłada, że korzystający są osobami widzącymi i słyszącymi.

Stosunkowo najlepiej przystosowane są placówki świadczące opiekę medyczną.

W powiecie skarżyskim osoby niepełnosprawne mogą zwracać się do instytucji świadczących pomoc na ich rzecz. Wymienić tu należy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski,

Miejsko-Gminny oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (prowadzone przez Gminy), Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Całodobową opiekę zapewniają: Dom Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych. Pobyt dzienny oferują Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu „B”, Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A” (prowadzony przez Gminę). W zakresie edukacji funkcjonują następujące placówki przeznaczone dla dzieci niepełnosprawnych: Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy oraz Zespół Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych. Ponadto w szkołach publicznych (prowadzonych przez Gminy) funkcjonują klasy integracyjne. Ważną rolę wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych odgrywa Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji.

Poza w/w podmiotami działają również Centrum Integracji Społecznej oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych i Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza”.

W powiecie skarżyskim funkcjonuje Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych. Rada ta jest organem zajmującym się omawianiem problemów dotyczących integracji zawodowej oraz społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych. Ponadto opiniuje i ocenia programy działań podejmowanych na rzecz tych osób. Wydaje także opinie na temat tych uchwał Rady Powiatu, które dotyczą osób niepełnosprawnych, w tym zadań finansowanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2.3. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie porządku publicznego oraz bezpieczeństwa dla każdego obywatela jest gwarantowane konstytucyjnie i jest to obowiązek Państwa, które za pomocą odpowiednich instytucji podejmuje działania w w/w obszarze. Do zakresu takich działań należy m.in. prewencja, czyli zapobieganie pojawiania się zagrożeń oraz przeciwdziałanie skutkom zdarzeń, które już nastąpiły. Do głównych zadań powiatu w tym zakresie należą zadania z zakresu bezpieczeństwa obywateli, porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, a także zapobieganie innym nadzwyczajnym zdarzeniom, które mogą zagrażać życiu lub bezpieczeństwu obywateli.

Podstawowymi organami państwa, powołanymi do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego są policja oraz straż pożarna. Za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu skarżyskiego odpowiadają Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku-Kamiennej, w tym Komisariat Policji w Suchedniowie. Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa ogólnego zajmują się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku-Kamiennej oraz jednostki OSP działające w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego.

Działania Policji

Wśród działań realizowanych przez Komendę Powiatową Policji w Skarżysku-Kamiennej w ostatnich latach wymienić należy:

- Uspołecznienie działań Policji
 - czynny udział w tworzeniu Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa poprzez zgłoszenie zagrożeń zaistniałych na terenie powiatu skarżyskiego,

- aplikacja „Moja Komenda” – umożliwiająca lokalizację komend i komisariatów Policji, zapewniająca szybki dostęp do informacji o adresach i numerach telefonów obiektów policyjnych, wyszukiwanie dzielnicowych, szybki kontakt ze swoim dzielnicowym,
- program „Dzielnicowi bliżej nas”, którego celem jest m.in. zapewnienie lepszego kontaktu dzielnicowego z obywatelem, zbieranie informacji od obywateli o występujących zagrożeniach, reagowanie na zagrożenia oraz podejmowanie działań zapobiegawczych. Dane dotyczące pracy dzielnicowych zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Praca dzielnicowych na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2018 - 2019

Wyszczególnienie	2018	2019
Obchód	2516	2503
Liczba ujawnionych wykroczeń	258	343
Spotkania ze społeczeństwem	647	737

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

- debaty społeczne „Porozmawiajmy o bezpieczeństwie możesz mieć na nie wpływ”. Do głównych obszarów tematycznych organizowanych debat należą m.in.: bezpieczeństwo w miejscu publicznym, aktywowanie działań Policji, administracji samorządowej oraz innych podmiotów do redukcji liczby przestępstw i patologii społecznych, diagnoza aktualnych potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności w obszarze bezpieczeństwa na terenie powiatu skarżyskiego, zagadnienia dotyczące kwestii wymienionych powyżej. W 2017 r. zorganizowano 2 debaty oraz po jednej w 2018 i w 2019 r.

W latach 2018 – 2019 na terenie powiatu skarżyskiego wykonano łącznie 3821 interwencji domowych oraz wdrożono łącznie 342 procedury Niebieskiej Karty. Dane dotyczące zjawiska przemocy domowej zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Informacje dotyczące zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu skarżyskiego

Wyszczególnienie	2018	2019
Niebieskie Karty	165	177
Interwencje domowe	1 641	2 180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

- działania profilaktyczne na rzecz poprawy bezpieczeństwa w powiecie skarżyskim: **wypoczynek dzieci i młodzieży** – bezpieczne ferie – spotkania w szkołach i przedszkolach – 52 spotkania, w których udział wzięło 2800 osób, bezpieczne wakacje – 47 spotkań – 3000 osób; **narkotyki i cyberprzemoc** – 52 spotkania profilaktyczne (2700 osób), dotyczące przeciwdziałania zjawisku narkomanii oraz 81 spotkań (2500 osób) związanych z cyberprzemocą; **spotkania z seniorami**- 41 spotkań w których udział wzięło 1000 seniorów. Tematyka spotkań dotyczyła m.in. przestępstw popełnianych na szkodę osób starszych, zasad postępowania w celu uniknięcia przestępstwa.
- Podniesienie skuteczności działań Policji w identyfikacji i zwalczaniu największych współczesnych zagrożeń, w tym cyberprzestępczości. Podstawowe informacje o skali zjawiska w latach 2016 – 2019 zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Przestępczość gospodarcza na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 - 2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa stwierdzone	338	263	531	441
Postępowania wszczęte	220	228	218	238

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

Tabela 19. Przestępczość narkotykowa na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 - 2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa stwierdzone	198	311	323	36
Postępowania wszczęte	39	41	39	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

- Wzrost skuteczności działań Policji w zwalczaniu przestępczości najbardziej uciążliwej społecznie. W 2018 r. policjanci zrealizowali 9109 służb zewnętrznych a 2019 r. 9384 służby. Realizacja służb Ruchu Drogowego przedstawiała się odpowiednio 3285 w 2018 r. i 3321 w 2019 r. W 2018 r. skierowano do służby 9109 funkcjonariuszy natomiast w 2019 r. 9384. W 2018 r. ujawniono 2137 wykroczeń, a w 2019 r. 2180. Łącznie na przestrzeni lat 2016-2019, na terenie powiatu skarżyskiego wszczęto 5268 przestępstw. Dane dla poszczególnych lat zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 20. Przestępstwa ogółem na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 -2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa ogółem – postępowania wszczęte	1 133	1 047	1 564	1 524

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

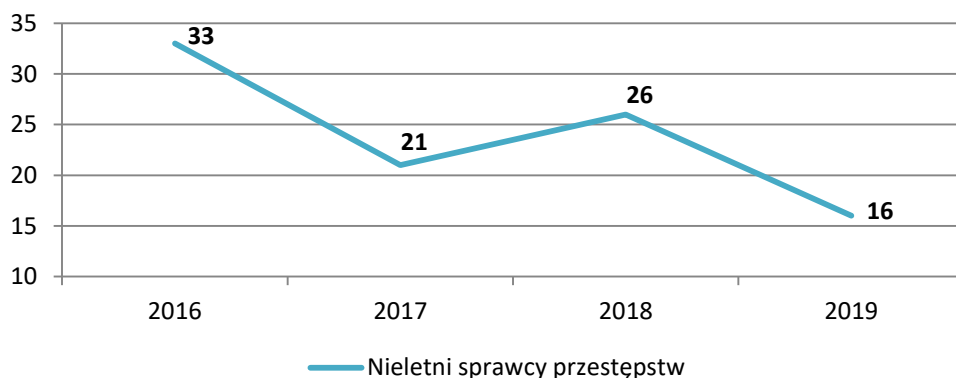
Tabela 21. Liczba wszczętych postępowań oraz podstawowe kategorie przestępstw kryminalnych na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 - 2019

Kategoria przestępstwa	2016	2017	2018	2019
Kradzież mienia	158	117	128	133
Kradzież z włamaniem	70	59	86	101
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	12	12	8	7
Uszczerbek na zdrowiu	21	16	27	25
Bójka i pobicia	18	11	12	6
Uszkodzenie mienia	69	46	69	69
RAZEM	348	261	330	341

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

Wśród sprawców przestępstw notowani byli sprawcy nieletni. Podstawowe informacje przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 6. Nieletni sprawcy przestępstw na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

- Działania Policji ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
 - Działania profilaktyczne skierowane do wszystkich grup wiekowych mieszkańców powiatu skarżyskiego: nauka bezpiecznych zachowań na drodze, kształtowanie świadomości dzieci od najmłodszych lat, propagowanie idei noszenia odblasków, utrwalanie właściwych zachowań w ruchu drogowym,
 - „Bezpieczna droga do szkoły” – cykl spotkań. Główne założenia: przekazywanie dzieciom elementarnej wiedzy z zakresu ruchu drogowego, nauka bezpiecznych zachowań na drodze itp.,
 - Bezpieczne wakacje – kontrole autokarów wycieczkowych. W 2019 r. zrealizowano 215 kontroli,
 - Policja w działaniach „Szlaban na ryzyko”. Działania profilaktyczne w ramach kampanii społecznej Bezpieczny przejazd – „Szlaban na ryzyko” prowadzonej przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii kolejowych w Skarżysku-Kamiennej, promowanie właściwych zachowań w rejonie przejazdów kolejowych,
 - Odblaski dla dzieci z Gminy Bliżyn,
 - Działania ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa pieszych, konkurs „Bezpieczeństwo na piątkę”

Tabela 22. Liczba wypadków oraz ofiar wypadków na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba wypadków	73	42	38
Liczba rannych	90	56	47
Liczba ofiar śmiertelnych	7	3	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej (Podsumowanie pracy skarżyskiej policji za rok 2019; Skarżysko-Kamienna, 28 maja 2020 r.)

W latach 2018 – 2019 funkcjonariusze Ruchu Drogowego przeprowadzili łącznie 61656 badań stanu trzeźwości zatrzymując łącznie 476 nietrzeźwych kierujących. W tym samym okresie zatrzymano 172 prawa jazdy w związku z przekroczeniem prędkości o 50 km/h.

- Optymalizacja działań Policji na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych (mecze piłkarskie, przejazdy kibiców itp.).

- Podniesienie jakości i efektywności pracy Policji poprzez sukcesywne podwyższanie kompetencji zawodowych funkcjonariuszy i pracowników Policji. W 2019 r. w jednostce przeprowadzono 35 szkoleń dla funkcjonariuszy w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego oraz 4 szkolenia dla pracowników korpusu służby cywilnej. Ponadto funkcjonariusze biorą udział w szkoleniach centralnych w szkołach policyjnych i ośrodkach szkoleniowych.
- Doskonalenie jakości zadań realizowanych przez policjantów i pracowników Policji poprzez zapewnienie optymalnych warunków pełnienia służby/pracy. W 2019 roku skarżyska jednostka została doposażona w 2 nowe radiowozy.

Działania Straży Pożarnej

Poza Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku-Kamiennej funkcjonuje łącznie 12 Ochotniczych Straży Pożarnych. Część jednostek należy do Krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego (OSP Lipowe Pole Plebańskie, OSP Grzybowa Góra, OSP Skarżysko-Kamienna, OSP Bliżyn, OSP Sorbin, OSP Suchedniów, OSP Łączna). Poza KSRG znajdują się: OSP Kierz Niedźwiedzi, OSP Mroczków, OSP Wołów, OSP Nowy Odrowążek oraz OSP Ostojów.

W 2019 r. jednostki ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu skarżyskiego interweniowały łącznie 1124 razy. W poniższych zestawieniach zaprezentowano liczbę interwencji służb przeciwpożarowych ogółem w latach 2016 – 2019 oraz w rozbiciu na poszczególne gminy powiatu skarżyskiego.

Tabela 23. Liczba interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu skarżyskiego na przestrzeni lat 2016 - 2019

Wyszczególnienie	Pożary	Miejscowe zdarzenia	Fałszywe alarmy	Razem
2016	373	407	24	804
2017	443	518	44	1 005
2018	445	537	24	1 006
2019	518	579	27	1 124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku-Kamiennej (Funkcjonowanie jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu skarżyskiego. Raport 2019, dn. 14 lutego 2020 r.)

Tabela 24. Liczba interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenach poszczególnych gmin należących do powiatu skarżyskiego

Gmina/rodzaj zdarzenia	Pożary	Miejscowe zdarzenia	Fałszywe alarmy	Razem
Bliżyn	164	43	3	210
Łączna	75	40	5	120
Skarżysko - Kamienna	180	394	17	591
Skarżysko Kościelne	46	35	1	82
Suchedniów	53	67	1	121
Razem	518	579	27	1124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku-Kamiennej (Funkcjonowanie jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu skarżyskiego. Raport 2019, dn. 14 lutego 2020 r.)

Najwięcej pożarów zanotowano w okresie wiosennym (marzec – kwiecień). Wzrost liczby zdarzeń tego typu związany jest z wypalaniem traw i nieużytków.

Tabela 25. Liczba pożarów traw na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 – 2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Pożary traw	177	243	201	257

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku-Kamiennej (Funkcjonowanie jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu skarżyskiego. Raport 2019, dn. 14 lutego 2020 r.)

Troska o porządek publiczny, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom, niski stopień przestępczości to czynniki, które mają istotny wpływ na stopień atrakcyjności danego obszaru zarówno jako miejsca zamieszkania, inwestowania czy też pobytu turystycznego.

3. GOSPODARKA

3.1. Podmioty gospodarcze

Potencjał lokalnej gospodarki odgrywa kluczową rolę w określaniu celów i strategii rozwojowych. Aspekty gospodarcze związane z liczbą przedsiębiorstw, ich aktywnością oraz wielkością lokalnego rynku pracy uznawane są często za główne czynniki rozwoju lokalnego.

Na terenie powiatu skarżyskiego w 2020 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 7993 podmioty gospodarcze, z czego 7708 stanowiły podmioty należące do sektora prywatnego. Sektor prywatny reprezentowany jest głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 80,3% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego).

Według danych GUS, najwięcej podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne na terenie powiatu skarżyskiego działa w branżach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (ok. 29,7%), budownictwo (ok. 13,3%), przetwórstwo przemysłowe (ok. 10,8%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (ok. 8,3%).

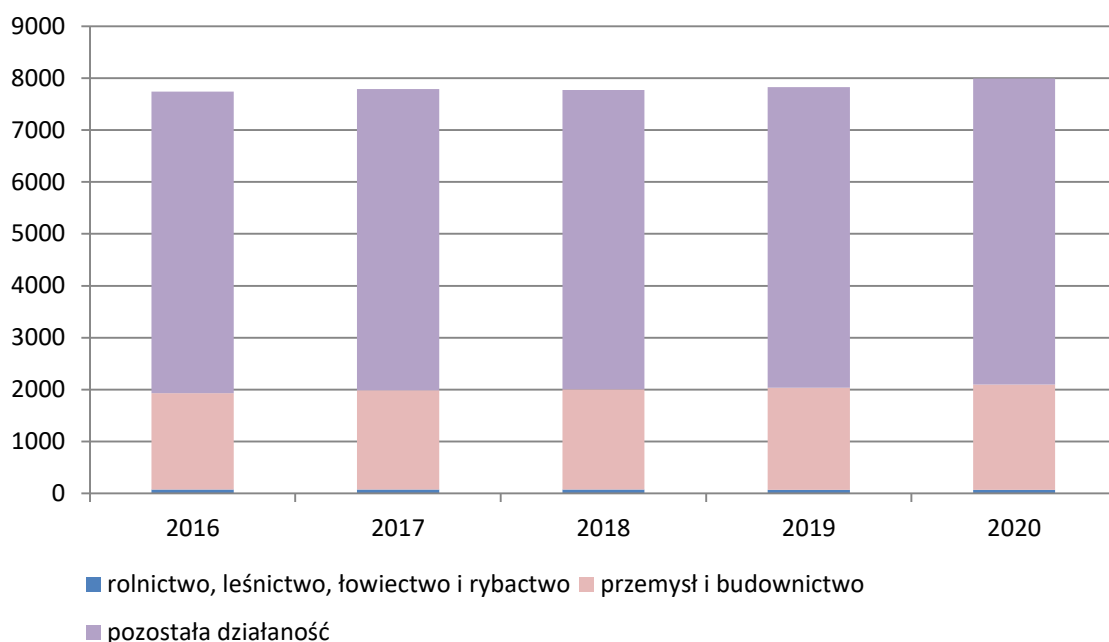
Liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego świadczy o aktywności ekonomicznej mieszkańców powiatu.

Tabela 26. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Sektor prywatny	7 452	7 501	7 476	7 534	7 708
Sektor publiczny	264	254	253	246	244
Razem	7 716	7 755	7 729	7 780	7 952

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg branż w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

Biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników, można stwierdzić, że większość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu skarżyskiego stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Firmy te mają zazwyczaj charakter rodzinny i zapewniają miejsca pracy dla niewielkiej liczby osób.

Zestawienie podmiotów gospodarczych w powiecie skarżyskim według wielkości, tj. liczby zatrudnionych osób (stan na 31.12.2020 r.):

- do 9 osób – 7729 podmiotów gospodarczych (ok. 96,7% ogółu),
- od 10 do 49 osób – 212 podmiotów gospodarczych,
- od 50 do 249 osób – 46 podmiotów gospodarczych,
- 250 – 999 – 4 podmioty gospodarcze,
- 1000 i więcej – 2 podmioty gospodarcze.

Procentowy udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w powiecie skarżyskim w stosunku do województwa świętokrzyskiego wynosi ok. 6,6%, natomiast w stosunku do kraju ok. 0,2%.

Do największych podmiotów gospodarczych powiatu zaliczają się m.in.:

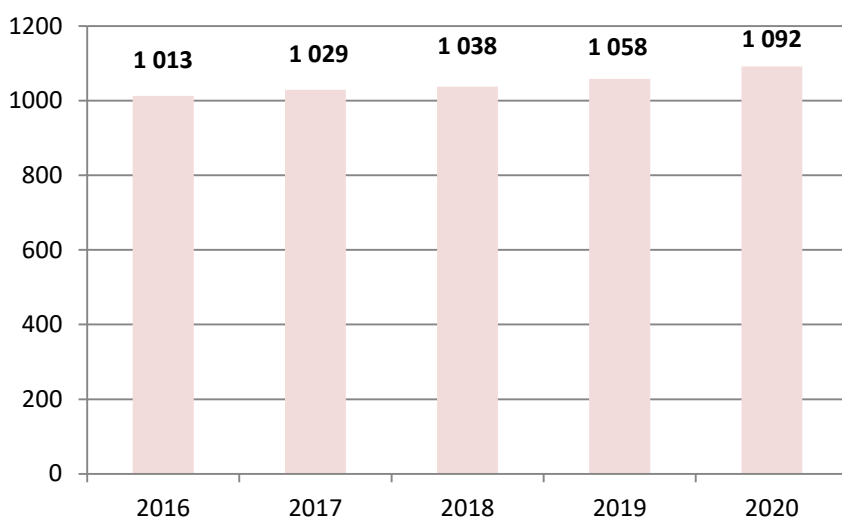
- MESKO S.A. (Bumar Amunicja Spółka Akcyjna),
- WTÓRPOL Sp. z o.o.

Sytuację gospodarczą danego obszaru odzwierciedlają wskaźniki: liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności oraz wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W latach 2016 – 2020 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności ulegała wahanom. W 2020 r. na 10 tys. ludności przypadało 1092 podmiotów gospodarczych tj. o 79 podmiotów więcej w porównaniu z rokiem 2016. Wartość wskaźnika zmienia się corocznie, nie są to jednak znaczące wahania, co potwierdza stabilność sytuacji gospodarczej pod względem liczby przedsiębiorstw.

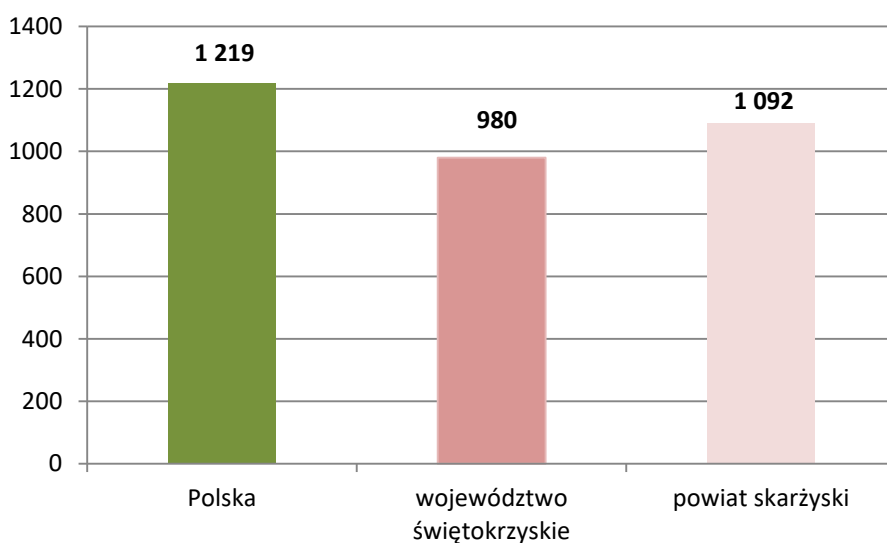
Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim jest niższy w porównaniu do wskaźnika dla kraju ale wyższy w porównaniu z województwem świętokrzyskim. Dynamikę zmian wskaźnika obrazuje poniższy wykres.

Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2020 r. – porównanie wskaźnika dla Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu skarżyskiego

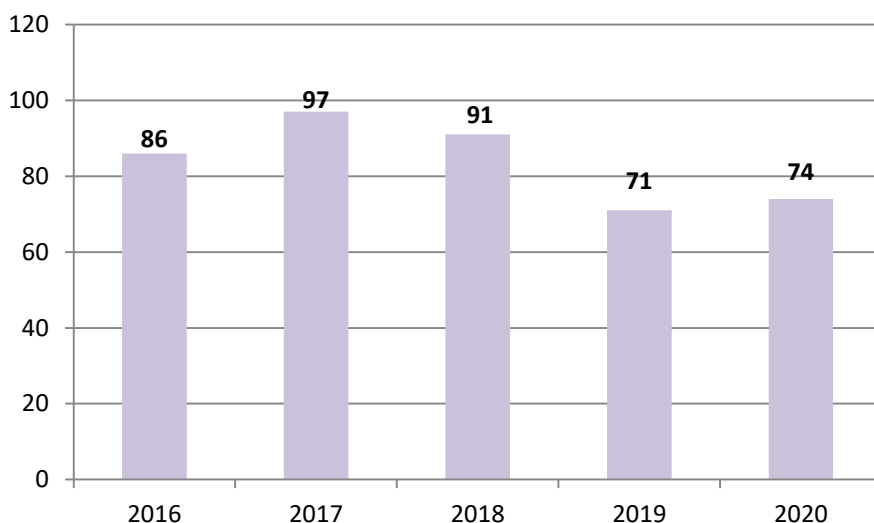

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

W latach 2016 – 2020 wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim jest najwyższy wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa świętokrzyskiego. Najniższą wartość wskaźnika zanotowano w powiecie kazimierskim (103 w 2020 r.).

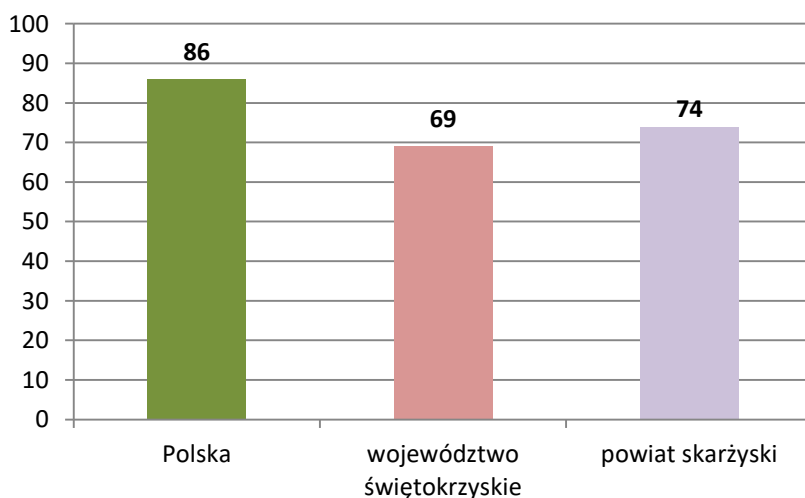
Na przestrzeni lat 2016 – 2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej w powiecie skarżyskim zwiększyła się o 252. W analizowanym okresie najwięcej podmiotów zarejestrowano w 2017 r. (738), natomiast najmniej w 2019 r. (531). Najwięcej podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2016 r. (763) a najmniej w 2020 r. (364). W 2020 r. na terenie powiatu skarżyskiego działalność rozpoczęło 548 podmiotów gospodarczych. W 2020 r. liczba podmiotów nowo zarejestrowanych przypadająca na 10 tys. ludności wynosiła 74. Jest to wartość niższa w porównaniu do wartości dla kraju, ale wyższa w porównaniu do wartości wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego.

Wykres 10. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

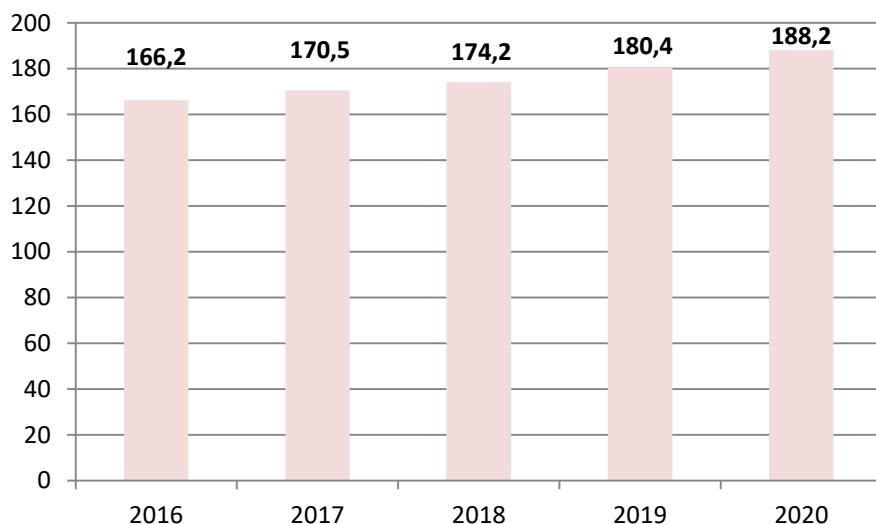
Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2020 r. – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu skarżyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 10.06.2021 r.)

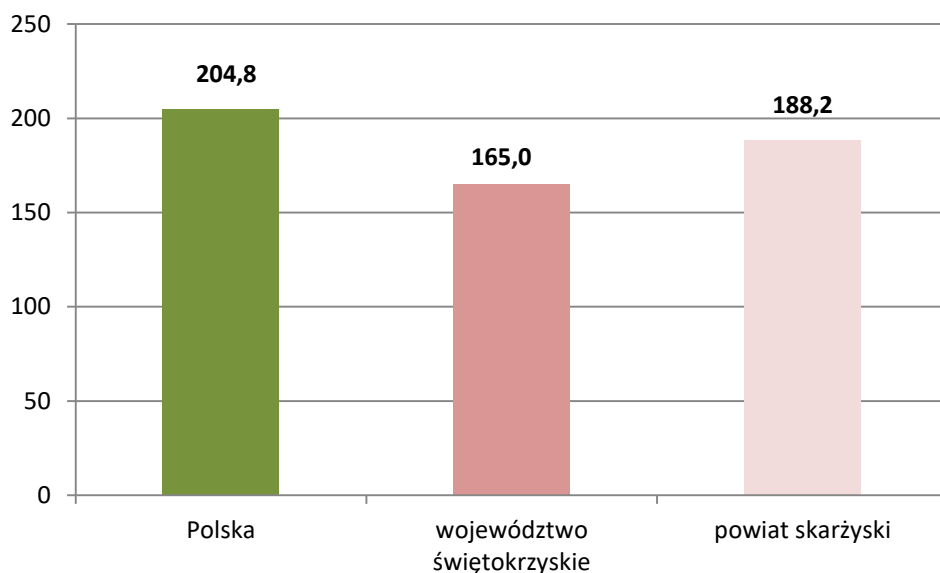
Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2016 – 2020 wykazuje korzystną, systematyczną wzrostową tendencję. Wskaźnik dla powiatu skarżyskiego w porównaniu do wskaźnika dla kraju jest niższy, ale znacznie wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa świętokrzyskiego.

Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 11.06.2021 r.)

Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r. – porównanie wskaźnika dla Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu skarżyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 11.06.2021 r.)

3.2. Bezrobocie

Ważną kwestią związaną z sytuacją na rynku pracy jest bezrobocie, czyli zjawisko niedoboru podaży względem popytu na pracę. Na koniec grudnia 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 4 176 osób bezrobotnych, tj. o 788 osób mniej niż w 2016 r. ale więcej niż w poszczególnych latach z okresu 2017 – 2019. Wzrost liczby osób bezrobotnych po 2019 r. może wynikać z ogólnej sytuacji pandemicznej panującej nie tylko w kraju, ale na całym świecie. W wyniku wprowadzonego w marcu 2020 r. stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii nastąpiło „zamrożenie” gospodarki, a to z kolei miało wpływ na wszystkie wskaźniki rynku pracy. Wprowadzone restrykcje w pewnym stopniu przyczyniły się do ograniczenia liczby miejsc pracy czy utrudnienia w przekraczaniu granic państwa, co miało szczególne znaczenie dla osób pracujących poza granicami kraju.

Bezrobotni z terenu powiatu skarżyskiego stanowią ok. 9,3% ogólnej liczby osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim.

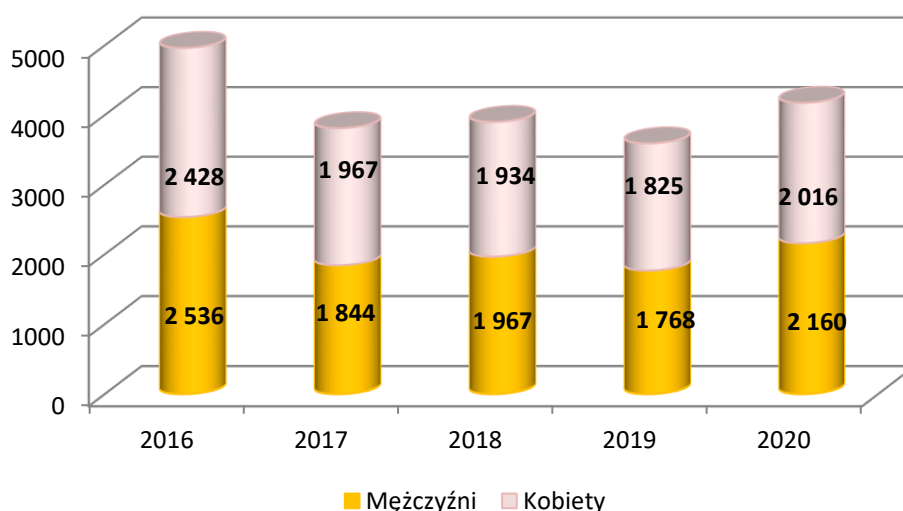
Stopa bezrobocia rejestrowanego, rozumiana jako stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych ekonomicznie na terenie powiatu skarżyskiego na koniec 2020 r. wynosiła 16,6% i była o 8,1% wyższa niż stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim. Na terenie powiatu skarżyskiego podobnie jak w powiatach ostrowieckim, opatowskim i koneckim notuje się znacznie wyższe stopy bezrobocia niż w pozostałych powiatach województwa świętokrzyskiego, przy czym najwyższa stopa bezrobocia ma miejsce właśnie w powiecie skarżyskim.

Tabela 27. Liczba osób bezrobotnych ogółem oraz stopa bezrobocia na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 – 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni ogółem (osoby)	4 964	3 811	3 901	3 593	4 176
Stopa bezrobocia (%)	19,6	15,6	15,7	14,6	16,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 14.06.2021 r.)

Wykres 14. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie skarżyskim na przestrzeni lat 2016 – 2020

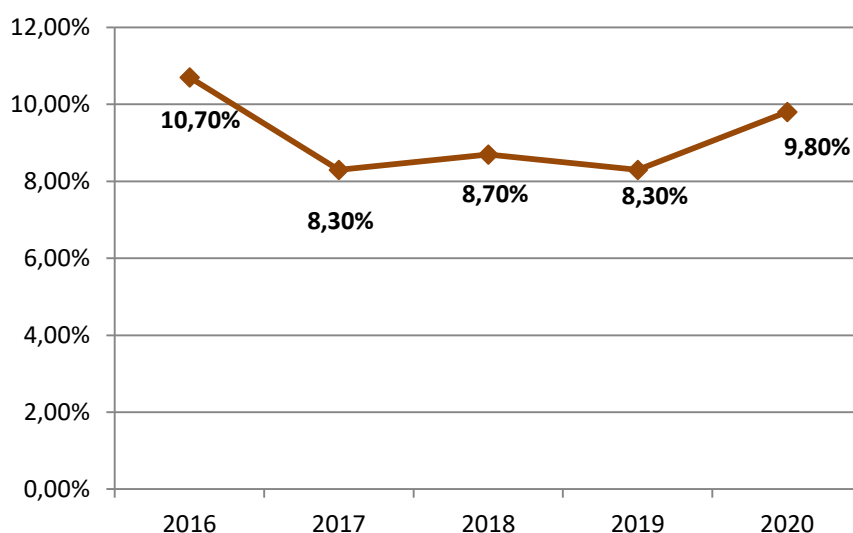

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 11.06.2021 r.)

Głównym źródłem utrzymania się osób bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy są prace dorywcze, sezonowe, sprzedaż runa leśnego oraz owoców i warzyw z własnych upraw, jak również pomoc społeczna i pomoc rodziny. Zabiegi te nie gwarantują stabilności finansowej rodzin, dlatego też częstym zjawiskiem jest emigracja zarobkowa.

Wskaźnikiem, który obrazuje sytuację na rynku pracy jest udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2020 r. wskaźnik ten był na poziomie 9,8% i tym samym był niższy w porównaniu do 2016 r. o 0,9% (dane GUS). Dynamikę zmian opisywanego wskaźnika obrazuje poniższy wykres.

Wykres 15. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w grupie osób w wieku produkcyjnym na terenie powiatu skarżyskiego w latach 2016 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 11.06.2021 r.)

Biorąc pod uwagę wiek bezrobotnych, dominują osoby młode, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym. Podstawowe informacje zamieszczono w poniżej tabeli.

Tabela 28. Struktura bezrobotnych w powiecie skarżyskim według wieku w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
24 lata i mniej	435	352	356	322	379
25-34 lata	1 309	1 025	990	884	1 005
35-44 lata	1 242	1 001	1 044	959	1 140
45-54 lata	992	732	773	737	870
55 i więcej lat	986	701	738	691	782
Bezrobotni ogółem	4 964	3 811	3 901	3 593	4 176

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 11.06.2021 r.)

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-44 lata. Udział bezrobotnych z tego przedziału wiekowego w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2020 r. wynosi aż 51,4%.

Wśród wszystkich osób bezrobotnych ok. 44% stanowiły osoby bezrobotne pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok.

W poniższym zestawieniu zamieszczono dane obrazujące kształtowanie się bezrobocia ze względu na poziom wykształcenia. W określeniu liczby osób bezrobotnych w podziale na ich wykształcenie przyjęto następujące kategorie wykształcenia: wyższe, policealne/średnie

zawodowe, średnie ogólnokształcące, zasadnicze zawodowe/branżowe, gimnazjalne i poniżej.

W analizowanym okresie najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym/branżowym. Najmniej osób bezrobotnych odnotowuje się w grupie osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz wyższe.

Tabela 29. Zmiany liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wyższe	724	594	596	549	641
Policealne, średnie zawodowe	1 337	1 048	1 036	997	1 124
Średnie ogólnokształcące	500	434	450	414	480
Zasadnicze zawodowe/branżowe	1 472	1 069	1 102	983	1 101
Gimnazjalne i poniżej	931	666	717	650	830
Razem	4 964	3 811	3 901	3 593	4 176

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 14.06.2021 r.)

3.3. Zatrudnienie i wynagrodzenia

Analiza takich obszarów jak rynek pracy oraz struktura zatrudnienia nasyca wiele trudności. Powodem jest brak danych określających liczbę osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, co powoduje, że wiarygodna analiza struktury zatrudnienia i rynku pracy nie jest możliwa.

Poniżej zamieszczone analizy dotyczące rynku pracy i wielkości zatrudnienia w powiecie skarżyskim zostały oparte na danych statystycznych GUS, które nie zawierają pełnych informacji o liczbie osób zatrudnionych, w tym w rolnictwie, są więc mało reprezentatywne.

Według danych GUS, na koniec 2019 r. (najświeższe dostępne dane), w powiecie skarżyskim pracowało 15 349 osób. W poniższej tabeli zamieszczono dane dotyczące liczby osób pracujących w podziale na poszczególne sekcje w latach 2016 – 2019. Najwięcej osób pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa (ok. 32,3% w 2019 r.), najmniej natomiast w sekcji związanej z działalnością finansową i obsługą rynku nieruchomości (ok. 1,4% w 2019 r.).

Tabela 30. Liczba osób pracujących w powiecie skarżyskim według poszczególnych sekcji

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2 050	2 055	2 080	2 040
Przemysł i budownictwo	4 481	4 645	4 737	4 960
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	3 510	3 563	3 558	3 575
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	302	275	238	224
Pozostałe usługi	4 364	4 252	4 445	4 550
Razem	14 707	14 790	15 058	15 349

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 14.06.2021 r.)

Innym ważnym wskaźnikiem określającym sytuację ekonomiczną jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie w odniesieniu do średniej krajowej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie skarżyskim w 2019 r. (najświeższe dostępne dane) było na poziomie 4 399,33 zł. Jak wynika z danych zamieszczonych w poniższej tabeli, wynagrodzenia brutto zarówno w powiecie, województwie świętokrzyskim jak i kraju wzrastają. Podczas, gdy płace w powiecie i województwie utrzymują podobną dynamikę wzrostu, średnia płaca w kraju wzrasta nieco szybciej, co powoduje, że każdego roku dysproporcja między wynagrodzeniem w powiecie i wynagrodzeniem w kraju pogłębia się. Jest to tendencja niekorzystna, zubażająca mieszkańców powiatu.

Tabela 31. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie skarżyskim, województwie świętokrzyskim i kraju

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Polska	4 290,52	4 527,89	4 834,76	5 181,63
Województwo świętokrzyskie	3 669,57	3 911,49	4 171,17	4 490,41
Powiat skarżyski	3 629,75	3 859,44	3 965,25	4 399,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 14.06.2021 r.)

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.1. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Zaopatrzenie w wodę

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.) z sieci wodociągowej na terenie powiatu skarżyskiego korzystało ogółem 96,4% ogółu ludności (w miastach – 96,8%, a na terenach wiejskich – 95,6%).

Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w powiecie wynosi ogółem 29,3 m³, w miastach – 31,5 m³ i na wsi – 23,8 m³. Łączna długość sieci wodociągowej na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 495,5 km. Stopień wyposażenia w sieć wodociągową obszarów poszczególnych gmin powiatu skarżyskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 32. Stan sieci wodociągowej w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego w 2019 r. (najświeższe dostępne dane)

Wyszczególnienie	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Liczba ludności korzystającej z sieci (osoba)	Korzystający z instalacji (%)
Gmina Skarżysko-Kamienna	162,6	5 189	43 309	96,6
Gmina Suchedniów	91,6	2 482	9 785	96,8
Gmina Bliżyn	127,9	2 378	7 923	98,6
Gmina Łączna	59,6	1 327	4 953	98,9
Gmina Skarżysko Kościelne	53,8	1 825	5 384	89,6
Razem powiat	495,5	13 201	71 354	96,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

Jak wynika z danych zamieszczonych w powyższej tabeli, największą liczbę kilometrów sieci wodociągowej posiadają gminy Skarżysko-Kamienna (162,6 km) oraz Bliżyn (127,9 km). Najwięcej budynków podłączonych do sieci wodociągowej jest w gminie miejskiej Skarżysko Kościelne, natomiast najmniej w Gminie Łączna.

Odprowadzanie ścieków

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.) z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu skarżyskiego korzystało ogółem 72,8% ogółu ludności (w miastach – 84,6%, a na terenach wiejskich – 42,8%).

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 316,8 km. W 2019 r. za pomocą sieci kanalizacyjnej z terenu powiatu skarżyskiego odprowadzono 2 076,4 dm³ ścieków bytowych.

Stopień wyposażenia w sieć kanalizacyjną obszarów poszczególnych gmin powiatu skarżyskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, należy dążyć do uzupełniania braków w infrastrukturze kanalizacyjnej. Najstarsze odcinki sieci należy sukcesywnie wymieniać.

Tabela 33. Stan sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Liczba ludności korzystającej z sieci (osoba)	Korzystający z instalacji (%)
Gmina Skarżysko-Kamienna	164,8	4 221	39 996	89,2
Gmina Suchedniów	40,9	1 431	5 349	52,9
Gmina Bliżyn	27,0	528	2 699	33,6
Gmina Łączna	24,7	606	2 014	40,2
Gmina Skarżysko Kościelne	59,4	1 429	3 834	64,0
Razem powiat	316,8	8 215	53 892	72,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

W powiecie działa 5 mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków - w Skarżysku-Kamiennej, Suchedniowie, Michniowie (Gmina Suchedniów), Wojtyniowie (Gmina Bliżyn) i w miejscowości Kamionki (Gmina Łączna).

4.2. Gospodarka odpadami komunalnymi

W powiecie skarżyskim występują różne systemy zbierania odpadów komunalnych. Podstawę indywidualizacji postępowania w poszczególnych gminach stanowią sposoby zbiórki odpadów, gwarantujące ich sprawny przewóz od wytwórcy do miejsca przetworzenia lub unieszkodliwienia. We wszystkich gminach powiatu prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Dominującym systemem w zabudowie jednorodzinnej jest segregacja prowadzona „u źródła” poprzez gromadzenie poszczególnych odpadów (szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura, metale) w odpowiednio oznakowanych pojemnikach lub workach.

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r. – najświeższe dostępne dane) z terenu powiatu skarżyskiego zebrano łącznie 22 022,55 Mg odpadów komunalnych, z czego 19 134,36 Mg stanowiły odpady z gospodarstw domowych. Ponadto w 2019 r. zlikwidowano 27 dzikich wysypisk odpadów. Podczas likwidacji składowisk zebrano 214,6 Mg odpadów.

Tabela 34. Odpady zebrane w 2019 r. na terenie powiatu skarżyskiego

Źródło powstałych odpadów	Jednostka	2019 r.
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku		
Ogółem	Mg	22 022,55
Z gospodarstw domowych	Mg	19 134,36
Z innych źródeł	Mg	2 888,19
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku		
Ogółem	Mg	6 013,22
Z gospodarstw domowych	Mg	5 128,14
Z innych źródeł	Mg	885,08
Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów		
Ogółem	%	27,3
Z gospodarstw domowych	%	26,8
Z innych źródeł	%	8,0

Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku		
Ogółem	Mg	16 009,33
Ogółem na 1 mieszkańca	kg	215,3
Z gospodarstw domowych	Mg	14 006,22
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	188,4
Z innych źródeł	Mg	2 003,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

4.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz

Wyposażenie terenu w sieć ciepłowniczą

Sieć ciepłowniczą posiadają tylko miasta Skarżysko-Kamienna i Suchedniów. Głównymi wytwórcami i dostawcami energii cieplnej na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody są:

- dla Skarżyska-Kamiennej - Celsius Sp. z o.o. ze źródłami ciepła: Centralna Ciepłownia przy ul. 11 Listopada 7 oraz Ciepłownia La'Montea przy ul. Niepodległości 100 w Skarżysku-Kamiennej,
- dla Suchedniowa - kotłownia zlokalizowana na terenie byłej firmy Fabryki Urządzeń Transportowych S.A. – firma SFW ENERGIA Sp. z o.o. Zakład Ciepłowniczy ul. Fabryczna 5 w Suchedniowie.

Tabela 35. Stan sieci ciepłowniczej w powiecie skarżyskim w 2019 r.

Wyszczególnienie	Długość sieci przesyłowej i rozdzielczej (km)	Długość przyłączy do budynków (km)	Kotłownie (szt.)
Ogółem powiat	43,8	12,4	46
W miastach	43,3	12,3	42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

Gminy powiatu skarżyskiego posiadają:

- lokalne kotłownie zasilające budynki wielorodzinne za pomocą krótkich odcinków sieci (brak zakładów ciepłowniczych na tym terenie),
- indywidualne źródła ciepła - kotłownie opalane głównie paliwem stałym - budownictwo jednorodzinne,
- piece ceramiczne, instalacje centralnego ogrzewania z własnych kotłowni z reguły na paliwa stałe posiada - na terenach wiejskich w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej,
- ogrzewanie z sieci ciepłej lub kotłowni lokalnych opalanych gazem ziemnym - budynki użyteczności publicznej.

Wyposażenie terenu w sieć gazową

Gaz ziemny na teren powiatu skarżyskiego doprowadzany jest z sieci ogólnokrajowej, z gazociągu wysokoprężnego relacji Kielce-Parszów. Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.), z sieci gazowej na terenie powiatu korzystało ogółem 61,9% ludności (w miastach – 76,6%, a na terenach wiejskich – 24,4%).

Dostęp do sieci gazowej posiada każda gmina powiatu skarżyskiego. Stopień wyposażenia w sieć gazowniczą poszczególnych gmin pokazano w poniższej tabeli.

Tabela 36. Stan sieci gazowej w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Długość czynnej sieci ogółem [m]	Długość czynnej sieci przesyłowej [m]	Długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	Czynne przyłącza do budynków ogółem [szt.]	Ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]
Gmina Skarżysko-Kamienna	143 859	17 723	126 136	4 242	35 312
Gmina Suchedniów	65 730	12 445	53 285	1 677	5 993
Gmina Bliżyn	67 808	15 564	52 244	837	3 307
Gmina łączna	9 967	5 730	4 237	82	140
Gmina Skarżysko Kościelne	10 808	1 100	9 708	257	1 061
Ogółem powiat	298 172	52 562	245 610	7 095	45 813

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

Jak wynika z przedstawionych danych, pod kątem wyposażenia terenu w sieć gazowniczą, najlepiej prezentują się gminy: Skarżysko-Kamienna, Suchedniów oraz Bliżyn.

4.4. Infrastruktura teleinformatyczna

Dostęp do szerokopasmowego Internetu na terenie powiatu skarżyskiego jest ograniczony, co należy uznać za barierę dla rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu. Aktualnie trwają prace związane z rozbudową sieci światłowodowej w powiecie skarżyskim. Inwestycja ta jest częścią Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

5.1. Wychowanie przedszkolne i edukacja

Oświata jest jedną z najbardziej kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi dostosować się do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej. W obszarze wychowania przedszkolnego i edukacji, rolą samorządu jest zapewnienie warunków kształcenia uczniów oraz dążenie do zapewnienia wysokich standardów nauczania zarówno na poziomie przedszkolnym jak i szkolnym. Poziom nauczania ma znaczenie dla konkurencyjności danego obszaru. Edukacja na wysokim poziomie jest czynnikiem, który z jednej strony może przyciągać nowych mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych z dziećmi a z drugiej strony może zapobiegać rezygnacjom rodziców z placówek oświatowych na terenie miejsca zamieszkania lub w jego pobliżu.

Przedszkola

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r. – najświeższe dostępne dane), na terenie powiatu skarżyskiego usługi wychowania przedszkolnego świadczy łącznie 41 przedszkoli, 14 oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych w szkołach podstawowych oraz 4 punkty przedszkolne funkcjonujące w Gminie Skarżysko Kościelne.

Tabela 37. Liczba przedszkoli na terenie powiatu skarżyskiego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Przedszkola	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	Punkty przedszkolne
Gmina Skarżysko-Kamienna	17	2	0
Gmina Suchedniów	5	3	0
Gmina Bliżyn	6	4	0
Gmina Łączna	4	2	0
Gmina Skarżysko Kościelne	9	3	4
Ogółem powiat	41	14	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

W 2019 r. do wszystkich placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało łącznie 1 962 dzieci, co stanowi 84,9% ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat.

Tabela 38. Udział dzieci uczęszczających do przedszkoli w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat na przestrzeni lat 2016 - 2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Dzieci w wieku przedszkolnym ogółem (3-6 lat)	2 476	2 441	2 389	2 310
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (3-6 lat)	1 885	1 945	2 001	1 962
Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat (%)	76,1	79,7	83,8	84,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

Szkoły podstawowe

W powiecie skarżyskim funkcjonuje 29 szkół podstawowych, na które składa się łącznie 312 oddziałów.

Tabela 39. Liczba szkół podstawowych na terenie powiatu skarżyskiego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba szkół podstawowych	Liczba oddziałów
Gmina Skarżysko-Kamienna	14	176
Gmina Suchedniów	3	36
Gmina Bliżyn	4	34
Gmina Łączna	3	27
Gmina Skarżysko Kościelne	5	39
Ogółem powiat	29	312

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

Szkoły ponadpodstawowe

Na terenie powiatu skarżyskiego funkcjonują następujące szkoły/placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Powiat Skarżyski:

Liceum ogólnokształcące - 2

- I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego,
- II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza,

Zespoły Szkół - 4

- Zespół Szkół Technicznych im. Armii Krajowej,
- Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika,
- Zespół Szkół Samochodowo – Usługowych im. Władysława „Oseta” Wasilewskiego,
- Zespół Szkół Transportowo – Mechatronicznych,

Placówki kształcenia specjalnego - 3

- Zespół Placówek Edukacyjno – Wychowawczych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy Nr 2,
- Zespół Placówek Resocjalizacyjno – Wychowawczych,

Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji - 1

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna.

Tabela 40. Liczba uczniów/słuchaczy w publicznych szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest powiat skarżyski

Lp.	Nazwa szkoły/placówki	Szkoły wchodzące w skład zespołu	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
			2020/2021	
1.	I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego	-	573	21
2.	II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza	-	478	17
3.	Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika	Technikum Nr 2	572	22
		Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 2	0	0
		Szkoła Policealna Nr 2	0	0
		III Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	0	0
		RAZEM	572	22
4.	Zespół Szkół Technicznych im. Armii Krajowej	Technikum Nr 1	515	19
		Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 1	64	3
		Szkoła Policealna Nr 1	0	0
		I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	0	0
		Branżowa Szkoła II Stopnia Nr 1	28	1
		RAZEM	607	23
5.	Zespół Szkół Samochodowo-Uługowych im. Władysława „Oseta”	Technikum Nr 3	238	9
		Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 3	100	4

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ POWIATU SKARŻYSKIEGO

	Wasilewskiego	II Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	19	1
		Szkoła Policealna Nr 3	0	0
		Branżowa Szkoła II Stopnia Nr 2	0	0
		RAZEM	357	14
6.	Zespół Szkół Transportowo-Mechatronicznych	Technikum Nr 4	341	13
		Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 4	0	0
		Szkoła Policealna Nr 4	42	2
		RAZEM	383	15
7.	Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych	Przedszkole Specjalne	10	2
		Liceum Ogólnokształcące Specjalne	5	1
		Szkoła Policealna Specjalna	0	0
		Bursa Szkolna		
		Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1:		
		- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1	49	11
		- Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna Nr 1	31	4
		- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Nr 1	18	4
		RAZEM	113	22
8.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2	Przedszkole Specjalne Nr 2	24	5
		Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2	39	10
		Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Nr 2	12	3
		RAZEM	75	18

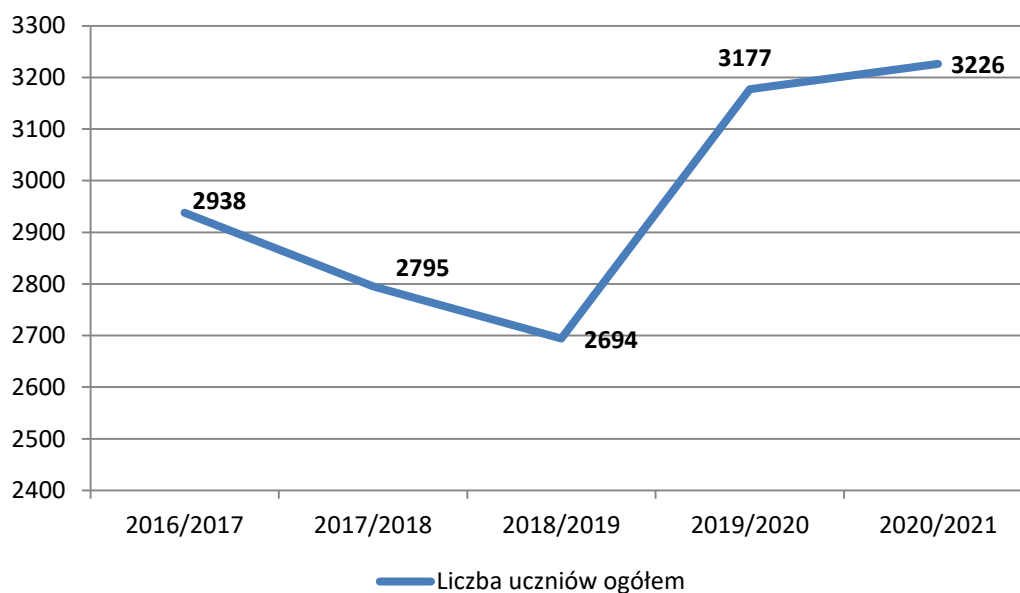
Zespół Placówek Resocjalizacyjno – Wychowawczych	- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii		
	- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy		
	- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3	26	2
	- Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna Nr 2	42	4
	RAZEM	68	6
Liczba uczniów/słuchaczy ogółem w szkołach/placówkach, dla których Powiat Skarżyski jest organem prowadzącym		3 226	158

Źródło: System Informacji Oświatowej

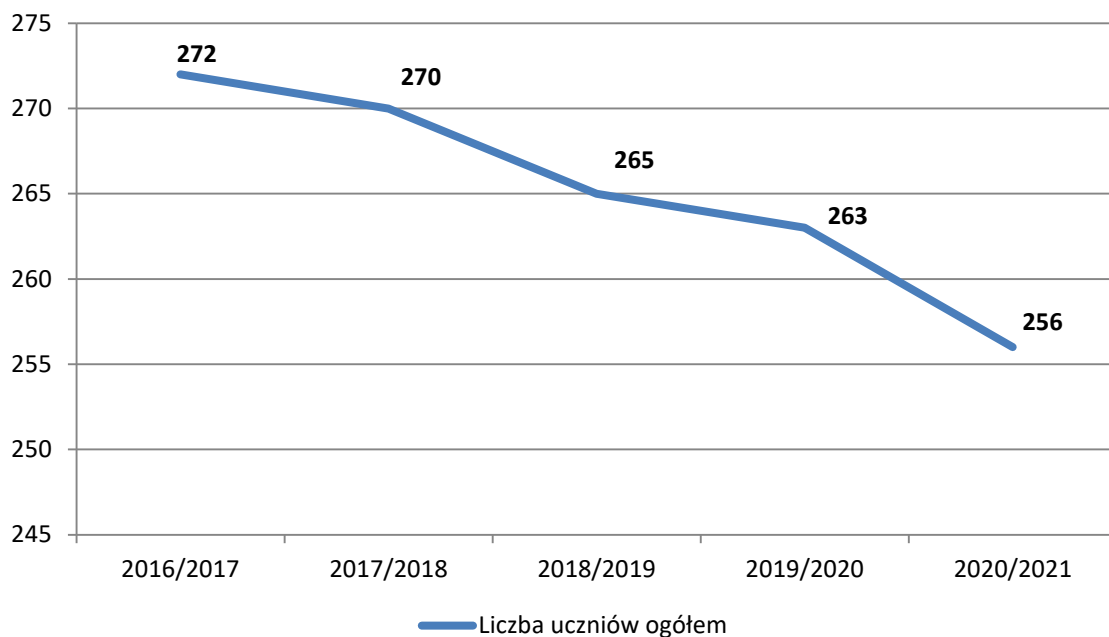
Liczba uczniów/słuchaczy w szkołach ogólnodostępnych i specjalnych w roku szkolnym 2020/2021 wyniosła **3 226** w tym:

- uczniowie szkół dla młodzieży – **2 881**
- słuchacze szkół dla dorosłych – **89**
- uczniowie szkół specjalnych – **256**

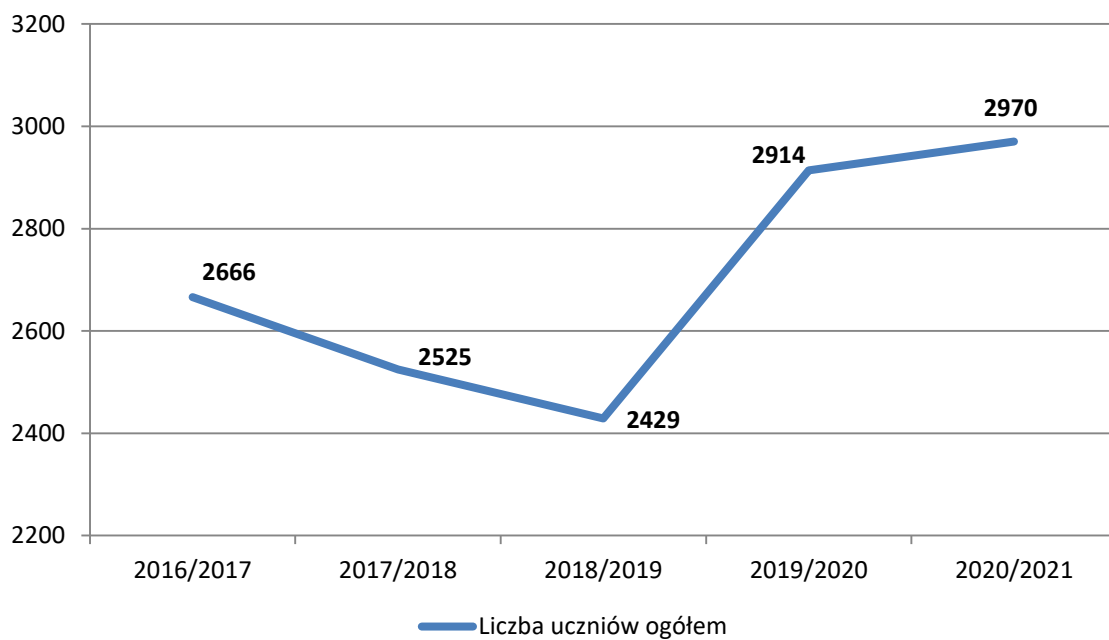
Wykres 16. Liczba uczniów/słuchaczy ogółem w szkołach ogólnodostępnych i specjalnych w latach 2016 - 2020

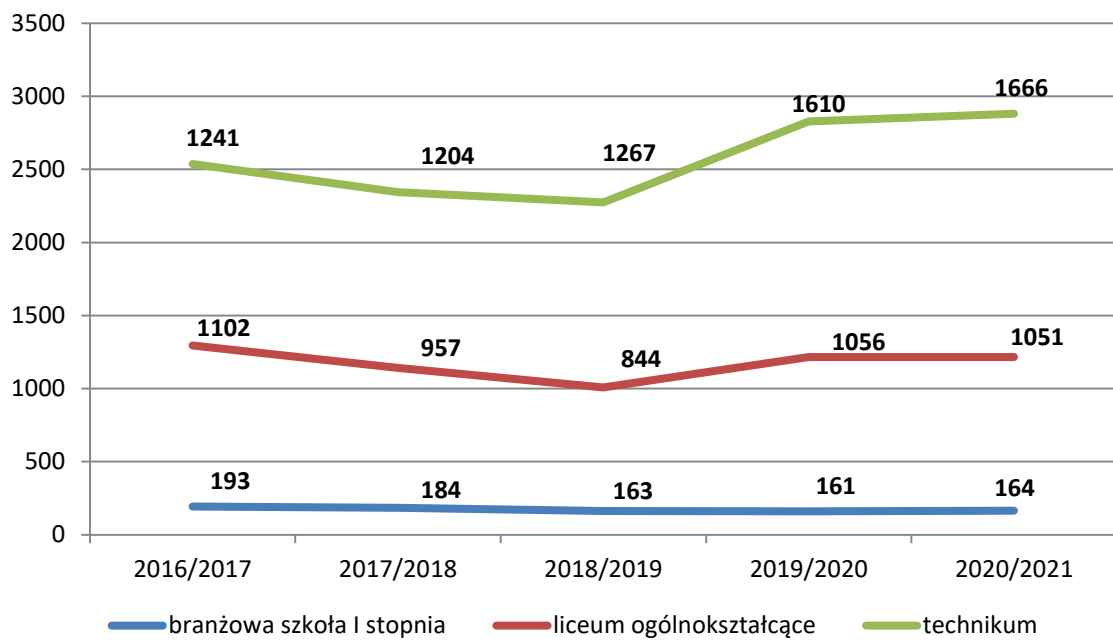
Wykres 17. Liczba uczniów ogółem w szkołach specjalnych w latach 2016 - 2020

Wykres 18. Liczba uczniów ogółem w szkołach ogólnodostępnych w latach 2016 - 2020

Wykres 19. Liczba uczniów w szkołach ogólnodostępnych dla młodzieży w latach 2016 - 2020

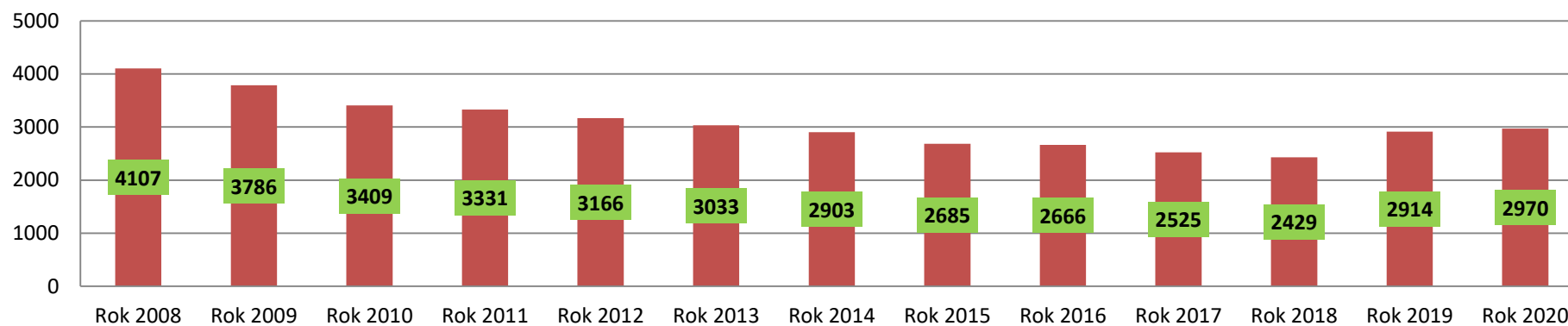

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ POWIATU SKARŻYSKIEGO

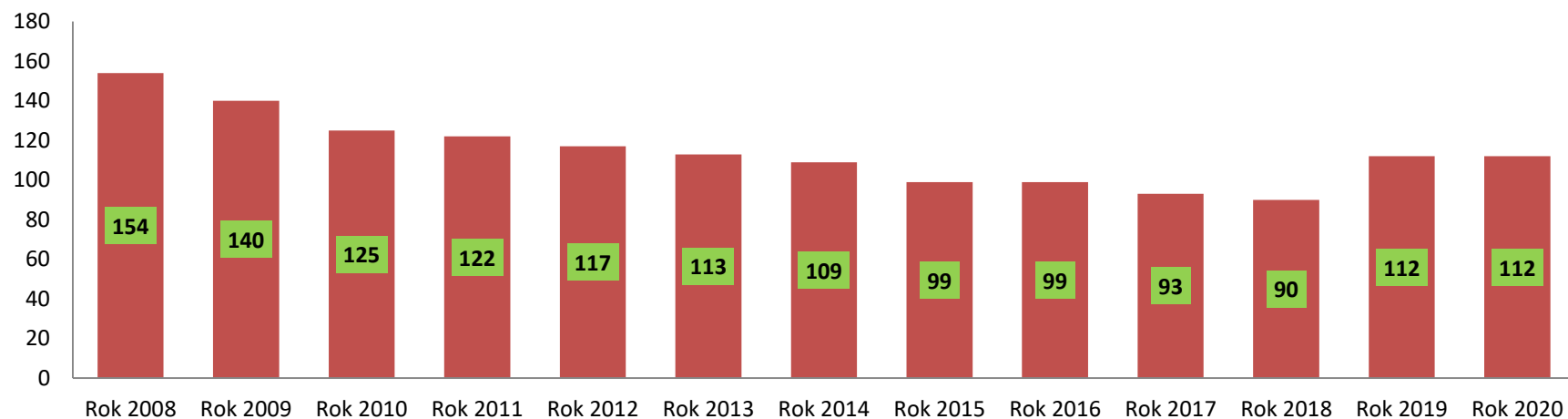
Tabela 41. Liczba uczniów/słuchaczy w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży i dorosłych w latach 2008 - 2020

Szkoła	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I LO	603/18	576/18	549/18	526/18	526/18	508/18	523/18	484/17	553/19	519/18	505/17	607/ 21	573/21
II LO	607/18	567/18	539/18	513/18	517/18	527/18	519/18	483/17	549/19	438/15	339/13	449/ 17	478/17
III LO	309/12	343/12	323/12	336/12	336/12	337/12	297/11	244/9	-	-	-	-	-
TZN	343/15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZSP Nr 4	347/14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZSTM	-	570/23	422/17	410/16	335/13	333/13	308/12	319/12	313/12	334/13	326/13	376/ 15	383/15
ZSE	689/25	634/23	526/19	489/17	476/17	386/14	365/13	354/12	356/12	349/12	380/13	524/ 20	572/22
ZST	613/27	563/25	521/23	525/22	501/21	471/21	457/20	433/18	456/17	503/18	537/20	603/ 24	607/23
ZSP Nr3/ZSSU	596/25	533/21	529/18	532/19	475/18	471/17	434/17	368/14	353/14	330/13	323/12	355/ 15	357/14
ZS Suchedniów Zespół zlikwidowany z dniem 31.08.2019r	257/13	203/13	170/10	155/10	137/9	146/9	142/10	115/8	86/6	52/4	19/2	-	-
Razem uczniów/ oddziały	4 107/ 154	3 786/ 140	3 409/ 125	3 331/ 122	3 166/ 117	3 033/ 113	2 903/ 109	2 685/ 99	2 666/ 99 z ZS Suchedniów	2 525/ 93 z ZS Suchedniów	2 429 / 90 z ZS Suchedniów	2 914 / 112	2 970 / 112

Wykres 20. Liczba uczniów/słuchaczy w szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych w latach 2008 - 2020

Wykres 21. Liczba oddziałów w szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych w latach 2008-2020

Na terenie powiatu skarżyskiego nie ma szkół wyższych.

5.2. Ochrona zdrowia

Na terenie powiatu skarżyskiego usługi z zakresu opieki medycznej świadczy Zespół Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie przy ul. Szpitalnej 1, który obsługuje wszystkie gminy powiatu.

Szpital realizuje świadczenia leczniczo – zapobiegawcze w zakresie: opieki szpitalnej, rehabilitacji leczniczej, specjalistycznej opieki zdrowotnej udzielanej w warunkach ambulatoryjnych, badań diagnostycznych, profilaktyki zdrowia, a także opieki długoterminowej.

Świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są przez publiczne i niepubliczne przychodnie.

Tabela 42. Porady podstawowej opieki zdrowotnej ogółem w powiecie skarżyskim w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Skarżysko-Kamienna	260 351	272 881	291 096	284 727	246 075
Gmina Suchedniów	40 084	39 076	39 094	38 952	32 357
Gmina Bliżyn	27 256	26 450	25 683	25 623	24 915
Gmina Łączna	14 162	13 371	13 631	12 792	10 225
Gmina Skarżysko Kościelne	14 353	13 712	13 832	13 408	13 303
Ogółem powiat	356 206	365 490	383 336	375 502	326 875

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 15.06.2021 r.)

6. KULTURA

Na obszarze powiatu skarżyskiego działają liczne instytucje kultury, grupy artystyczne, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice itp. Według danych GUS (stan na koniec 2020 r.), na obszarze powiatu skarżyskiego funkcjonowało łącznie 70 instytucji kultury.

Tabela 43. Instytucje kultury na terenie powiatu skarżyskiego w 2020 r.

Wyszczególnienie	Gmina Skarżysko-Kamienna	Gmina Suchedniów	Gmina Bliżyn	Gmina Łączna	Gmina Skarżysko Kościelne	Powiat skarżyski
Biblioteki łącznie z filiami	4	1	2	1	1	9
Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	1	2	1	0	0	4
Grupy artystyczne	8	11	8	0	0	27
Koła/kluby	16	3	6	0	0	25
Kina	1	1	0	0	0	2
Muzea	1	1	1	0	0	3
RAZEM	31	19	18	1	1	70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp do bazy danych dn. 17.06.2021 r.)

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy powiatu, najwięcej instytucji kultury działało w gminie miejskiej Skarżysko-Kamienna.

Poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez instytucje kultury oraz udział w grupach artystycznych czy kołach, mieszkańcy powiatu mają możliwość rozwijania swoich uzdolnień muzycznych, plastycznych, tanecznych itp. Podstawowe informacje w odniesieniu do każdej gminy powiatu skarżyskiego zamieszczono poniżej:

Gmina Skarżysko-Kamienna

Na terenie Skarżyska-Kamiennej funkcjonują następujące instytucje, placówki i stowarzyszenia upowszechniania kultury m.in.:

- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Zygmunta Noskowskiego,
- Miejskie Centrum Kultury im. L. Staffa,
- Muzeum im. Orła Białego,
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. ks. prof. Włodzimierza Sedlaka wraz z filiami,
- Filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, przy ul. pl. Floriański 1.

Gmina Skarżysko Kościelne

Jednostką realizującą zadania z zakresu kultury w gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Skarżysku Kościelnym z siedzibą przy ul. Kościelnej 2A. Podstawowym zadaniem biblioteki jest upowszechnianie czytelnictwa. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelnicych, edukacyjnych i informacyjnych osób korzystających z biblioteki, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury, przede wszystkim czytelnicych.

Przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Skarżysku Kościelnym działa Dyskusyjny Klub Książki (DKK).

W Gminie Skarżysko Kościelne organizowane są imprezy kulturalne związane z lokalną historią, zabytkami. Głównym celem tych wydarzeń jest edukacja historyczna i kulturalna, kultywowanie tradycji i zwyczajów a także integracja lokalnej społeczności.

Gmina Bliżyn

Koordynatorem życia kulturalnego w Gminie Bliżyn jest Gminny Ośrodek Kultury. W ofercie GOK działają: dziecięcy zespół wokalny, dziecięcy teatrzyk, młodzieżowy zespół teatralny „Bajkowa Przygoda”, dziecięcy zespół teatralny „Bajowa Podróż”, dziecięcy zespół taneczny. Ponadto funkcjonują Zespół Ludowy „Sobótka”, Zespół Ludowy „Kuźniczanki”, Zespół Pieśni i Tańca „Sorbin”, które popularyzują folklor, miejscowe zwyczaje i tradycje w kraju i za granicą. Regularnie odbywają się zajęcia rytmiczne, aerobiku dla dorosłych oraz seniorów, makramy, rękodzieła z Babcinego Kuferka.

GOK organizuje m.in. Zameczkowe Spotkania Kameralne - cykliczną imprezę, podczas której prezentowane są różne gatunki twórczości. Studio Dobrego Smaku – comiesięczne spotkania, w ramach, których uczestnicy odkrywają smaki z różnych zakątków świata, jak i potrawy regionalne. Warsztaty artystyczne proponowane przez GOK cieszą się popularnością nie tylko wśród bliżyńskiej społeczności.

Imprezy plenerowe - wizytówki Bliżyna, które przyciągają kilkutyśniczną publiczność to Przyszań Bliżyn, Piknik Kawaleryjski oraz Dzień Dziecka. Do kalendarza imprez od kilkunastu lat wpisał się Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, który organizowany jest jesienią w kościele pw. Św. Ludwika w Bliżynie.

Bliżyński Ośrodek słynie również z prężnie działającego klubu szachowego KORDIAN. W Gminie Bliżyn działają dwie biblioteki publiczne w Bliżynie i Mroczkowie, które służą mieszkańcom gminy upowszechniając i promując czytelnictwo, prowadzą działalność informacyjną oraz kulturalno-oświatową. Oferta bibliotek jest szeroka i skierowana do wszystkich grup wiekowych.

W Bliżynie funkcjonuje jedno z trzech prywatnych muzeów w województwie świętokrzyskim Muzeum Dawnej Wsi „Domek Tkaczki”, który uczestniczy w imprezach plenerowych, prezentując dawne ginące zawody. Muzeum Dawnej Wsi „Domek Tkaczki” w Bliżynie zaprasza na warsztaty tkackie i lekcje muzealne. Dla dzieci organizowane są zabawy i gry terenowe „Jak to ze Inem było”, a dla dorosłych nauka tkania. Muzeum znajduje się w Bliżynie ul. Zafabryczna 35 i jest czynne od maja do października.

W Szkole Podstawowej w Sorbinie funkcjonuje izba regionalna, a w szkole w Odrowążku izba tkaczki oraz izba regionalna. W izbach znajduje się wiele eksponatów i przedmiotów życia codziennego dawnej wsi bliżyńskiej.

Należy również wspomnieć o miejscowości Rędocin jako jednego z ostatnich w Polsce autentycznych ośrodków sztuki ludowej. Jest to wieś o wieloletnich tradycjach garncarskich. Powstaje tu ceramika glazurowana i zgrzebna biskwitowa.

Gmina Łączna

Instytucją realizującą zadania z zakresu kultury na terenie Gminy Łączna jest Gminna Biblioteka Publiczna w Łącznej. Podlegają jej również dwa budynki w Zagórze i w Klonowie, w których prowadzone są świetlice środowiskowe dla dzieci.

Biblioteka zajmuje się działalnością podstawową tj. wypożyczaniem książek oraz działalnością kulturalną czyli organizowaniem wydarzeń polegających na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury co wiąże się z podejmowaniem współpracy z instytucjami i organizacjami.

Cyklicznie odbywają się spotkania Klubów Książki – dziecięcego i dla dorosłych.

Gmina Suchedniów

Do instytucji zajmujących się działalnością kulturalną w Gminie Suchedniów należą:

- **Suchedniowski Ośrodek Kultury „Kuźnica”**, jako samorządowa instytucja kultury Gminy Suchedniów. Suchedniowski Ośrodek Kultury stanowi ważne ogniwo infrastruktury kulturalnej, oświatowej i społecznej. W ramach SOK „Kuźnica” działają dwie filie:
 - Wiejski Dom Kultury w Mostkach,
 - Centrum Kształceniowo-Integracyjne w Michniowie.

Do głównych celów działalności Suchedniowskiego Ośrodka Kultury „Kuźnica” w Suchedniowie oraz wchodzących w jego skład oddziałów zamiejscowych należą szeroko rozumiana edukacja społeczna i kulturalna poprzez różnorodne formy zajęć i warsztatów, szeroki dostęp do dóbr kultury za pośrednictwem wydawnictw, wystaw, przedstawień, imprez kulturalnych i filmów, działalność kinowa z wykorzystaniem doskonałych warunków technicznych, badanie historii regionu, szczególnie samego miasta Suchedniowa, prezentowanie efektów badań w Izbie Tradycji, wzmocnienie edukacji historycznej i tożsamości kulturowej m.in. poprzez organizację cyklicznej konferencji naukowej wpisanej w program Europejskich Dni Dziedzictwa i wydawnictwa popularno-naukowego, ścisła współpraca z suchedniowskimi artystami, z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, Młodzieżową Radą Miejską i Radą Seniorów, zaangażowanie w proces rewitalizacji miasta oraz stałe dostosowywanie oferty ośrodka do specyficznych potrzeb poszczególnych grup społecznych, czyli dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów.

W suchedniowskiej „Kuźnicy” działają: Formacja Taneczna „AXIS”, Suchedniowska Orkiestra Dęta, młodzieżowa orkiestra „Kuźnica Junior Band”, Szkółka Młodych Pianistów, Chór „Senior”, Grupa Teatralno-Recytatorska „Kowadełko”, Studio Piosenki, Klub Gibkich Ciał oraz cyfrowe kino „Kuźnica”. Ponadto organizowane są imprezy rozrywkowe, konkursy o zasięgu

lokalnym, regionalnymi ogólnopolskim, uroczystości okolicznościowe, wystawy czasowe, plenery malarskie, kiermasze i spotkania tematyczne. Funkcjonuje również Izba Tradycji skupiająca eksponaty związane z historią miasta.

- **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Suchedniowie** prowadzi działalność w zakresie gromadzenia i udostępniania zbiorów bibliotecznych (książki, audiobooki, czasopisma). Biblioteka współpracuje z miejscowymi szkołami i przedszkolami, organizując lekcje biblioteczne, czytania i konkursy. W bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych, a w czasie ferii zimowych organizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży (zajęcia plastyczne, gry i zabawy).

7. SPORT I REKREACJA

Dostępność do obiektów sportowych dla mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego jest zróżnicowana. Podstawowe informacje na temat infrastruktury sportowej zamieszczono poniżej dla każdej gminy powiatu skarżyskiego.

Gmina Skarżysko-Kamienna

Obiekty sportowe pozostające w zarządzie Miejskiego Centrum Sportu i Rekreacji:

- Hala widowiskowo – sportowa przy ul. Sienkiewicza 34 w Skarżysku-Kamiennej,
- Lodowisko zadaszone przy ul. Konarskiego 34 w Skarżysku-Kamiennej,
- Pływalnia Miejska przy ul. Spółdzielczej 19 w Skarżysku-Kamiennej,
- Stadion piłkarsko lekkoatletyczny przy ul. Słonecznej w Skarżysku-Kamiennej,
- Kompleks boisk wielofunkcyjnych „Orlik 2012” przy ul. Sienkiewicza 34 w Skarżysku-Kamiennej.

Sale gimnastyczne boiska, place zabaw itp.:

Nr	Adres	Lokalizacja (np. przy szkole)	Nazwa obiektu
1.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Konarskiego 17	ZPO nr 2 SP nr 1	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Konarskiego 17	ZPO nr 2 SP nr 1	Sala gimnastyczna
2.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zwycięzców 13	ZPO SP nr 2	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zwycięzców 13	ZPO SP nr 2	Boisko granulat
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zwycięzców 13	ZPO SP nr 2	Plac zabaw
3.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sportowa 30	ZPO nr 3 SP nr 3	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sportowa 30	ZPO nr 3 SP nr 3	Plac zabaw
4.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Norwida 3	ZPO nr 4 SP nr 5	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Norwida 3	ZPO nr 4 SP nr 5	Boisko trawiaste
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Norwida 3	ZPO nr 4 SP nr 5	Boisko betonowe
5.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zielna 29	ZPO nr 5 SP nr 7	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zielna 29	ZPO nr 5 SP nr 7	Boisko trawiaste
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Zielna 29	ZPO nr 5 SP nr 7	Boisko betonowe
6.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Podjazdowa 21	Szkoła Podstawowa nr 8	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Podjazdowa 21	Szkoła Podstawowa nr 8	Boisko trawiaste
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Podjazdowa 21	Szkoła Podstawowa nr 8	Boisko poliuretanowe
7.	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Sala do tenisa stołowego

Nr	Adres	Lokalizacja (np. przy szkole)	Nazwa obiektu
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Sala gimnastyczna
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Boisko sztuczna trawa
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Boisko do koszykówki asfalt
	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Sezamkowa 23	ZSP nr 1 SP nr 13	Korty do tenisa ziemnego tartan

Hale sportowe przy szkołach ponadgimnazjalnych:

1. Hala przy I Liceum Ogólnokształcącym w Skarżysku-Kamiennej
2. Hala przy Zespole Szkół Technicznych i II Liceum Ogólnokształcącym w Skarżysku-Kamiennej.

Kluby sportowe:

Lp.	Pełna nazwa organizacji	Adres	Informacje dotyczące działalności
1.	Międzyszkolny Klub Sportowy „GALA SKARŻYSKO”	ul. Sezamkowa 23 26-110 Skarżysko-Kamienna	Celem działalności MKS „Gala Skarżysko” jest propagowanie piłki siatkowej wśród dziewcząt szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Klub zajmuje się angażowaniem dzieci i młodzieży do aktywności ruchowej dostosowanej do wieku i stopnia sprawności poprzez prowadzenie zajęć siatkarskich.
2.	Międzyzakładowy Klub Sportowy „GRANAT”	ul. Słoneczna, skr. poczt. 22 UPT 5 26-110 Skarżysko-Kamienna	„GRANAT” jest klubem jednosekcyjnym, szkolącym zawodników w dyscyplinie piłka nożna. Bierze udział w rozgrywkach organizowanych przez ŚZPN.
3.	Piłkarska Akademia Skarżyska	ul. Sienkiewicza 34 26-110 Skarżysko-Kamienna	Piłkarska Akademia Skarżyska prowadzi działalność w zakresie organizowania pozalekcyjnego życia sportowego uczniów i angażowania ich do różnorodnych form aktywności ruchowej. Realizuje zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży, treningi gry w piłkę nożną dla różnych roczników dzieci i młodzieży, organizuje turnieje piłkarskie i wyjazdowe obozy sportowo-rekreacyjne.
4.	Skarżyskie Towarzystwo Sportowe	ul. Spółdzielcza 19 26-110 Skarżysko-Kamienna	STS Organizacja zajmuje się krzewieniem sportu wśród dzieci i młodzieży, organizacją masowych imprez sportowych, prowadzeniem szkolenia sportowego dla zawodników i zawodniczek w sekcjach: piłki siatkowej, lekkoatletycznej, pływania.

Lp.	Pełna nazwa organizacji	Adres	Informacje dotyczące działalności
5.	Skarżyski Klub Sportów Walki „KYOKUSHIN-KARATE”	ul. Tysiąclecia 22 26-110 Skarżysko-Kamienna	Skarżyski Klub Sportów Walki zajmuje się propagowaniem karate-kyokushin i uzupełniających dyscyplin sportowych na terenie miasta. Prowadzi szkolenia dla dzieci i młodzieży oraz corocznie organizuje imprezy sportowe połączone z wypoczynkiem – Zimową i Letnią Akademię Karate.
6.	Uczniowski Klub Sportowy „CELSIUM”	ul. Sezamkowa 23 26-110 Skarżysko-Kamienna	UKS „Celsium” uprawiania sportu w dyscyplinach: piłka nożna, siatkówka, lekkoatletyka (bieganie) oraz prowadzi zespół taneczny cheerleaderek. Klub zajmuje się propagowaniem uprawiania sportu i zdrowego trybu życia oraz zachęcaniem dzieci i młodzieży do aktywności fizycznej, a tym samym do ich wszechstronnego rozwoju fizycznego i mentalnego. Zawodnicy sekcji lekkoatletycznej klubu biorą udział w licznych imprezach biegowych, osiągając wysokie miejsca.
7.	Uczniowski Klub Sportowy „RELAKS”	al. Piłsudskiego 50 26-110 Skarżysko-Kamienna Godz. urzędowania: 8:00 – 15:00	Działalność sportowa klubu opiera się na sekcji kickboxingu oraz sekcji żeńskiej siatkówki. Klub jest członkiem Polskiego Związku Kickboxingu, biorąc aktywny udział w ogólnopolskich zawodach sportowych organizowanych przez Związek. Prowadzi działalność mającą na celu upowszechnianie kultury fizycznej wśród młodzieży szkolnej. Organizuje obozy sportowe oraz zajęcia pozalekcyjne. Zawodnicy klubu odnoszą wiele sukcesów sportowych na najwyższym poziomie krajowym i europejskim.
8.	Klub Sportowy „ESKA SKARŻYSKO ”	Majków ul. L. Staffa 75 26-110 Skarżysko-Kamienna	Klub Sportowy „ESKA” realizuje zadania propagujące zdrowy tryb życia wśród dzieci i młodzieży oraz aktywne życie seniorów. Realizuje pozalekcyjne zajęcia sportowe w formie treningów piłki nożnej dla chłopców i dziewczynek.

Gmina Skarżysko Kościelne

Na terenie Gminy Skarżysko Kościelne w miejscowości Majków funkcjonuje klub sportowy ESKA. Jest to kobiecy klub piłkarski zrzeszający pasjonatki piłki nożnej. Drużyna klubu bierze czynny udział w turniejach i rozgrywkach PZPN, sparingach. Klub sportowy oferuje bezpłatne zajęcia sportowe dla kobiet w różnym wieku.

Znajduje się tu kilka obiektów infrastruktury sportowo – rekreacyjnej. Na terenie każdego sołectwa znajduje się plac zabaw, ogólnodostępne siłownie zewnętrzne, centra kulturalno – sportowe, boiska itp.

W gminie funkcjonują dwa centra związane z infrastrukturą turystyczno-agroturystyczną. Obiekty te mają na celu przyciąganie potencjalnych turystów zwiedzających gminę jak również mają się przyczynić do integrowania lokalnej społeczności. Są to:

- Rodzinne Centrum Kultury i Wypoczynku „Nad Żarnówką” w Majkowie, mieszczące się w Szkole Podstawowej w Majkowie przy ul. Żeromskiego 106. Turyści mają do dyspozycji 30 miejsc noclegowych z możliwością przygotowania posiłków z dostępem do kuchni oraz stołówki. Można tu skorzystać z wielofunkcyjnego boiska, kortu tenisowego, skateparku, placu zabaw dla dzieci, jest także miejsce na rozpalenie ogniska czy urządzenie grilla.
- „Nad Żarnówką” Stanica w Michałowie. Teren przygotowany jest do czynnego wypoczynku i rekreacji turystycznej, znajduje się tu również plac zabaw, elementy małej architektury takie jak: palenisko, labirynt, pomosty, stół drewniany i ławki.

W centrum Skarżyska Kościelnego w ramach rewitalizacji utworzona została w pobliżu kompleksu boisk sportowych, przy szkole w Skarżysku Kościelnym, Zielona Sala Gimnastyczna, natomiast w Kierzu Niedźwiedzim funkcjonuje Centrum Kulturalno – Oświatowo – Sportowe.

Gmina Bliżyn

W Gminie Bliżyn, miejsca aktywności fizycznej znajdują się w miejscowościach:

- Bliżyn - dwa boiska do piłki plażowej, plac zabaw, altana z grillem, siłownia zewnętrzna,
- Brzeście - altana, boisko do piłki siatkowej, plac zabaw,
- Gilów, Górki, Wołów - boisko do piłki siatkowej, plac zabaw, altana z grillem,
- Mroczków - altana z grillem,
- Zbrojów - boisko do piłki siatkowej, plac zabaw oraz altana z grillem,
- Sorbin - scena widowiskowa z widownią, plac zabaw,
- Odrowążek – plac zabaw i altana z grillem (obiekt w budowie),
- Płaczków - boisko do piłki nożnej i siatkowej, plac zabaw i altana z grillem,
- Sołtyków- boiska do piłki siatkowej i mini piłki nożnej, plac zabaw dla dzieci oraz altana z grillem,
- Ubyszów- boisko do piłki nożnej i siatkowej, plac zabaw, altana z grillem.

Wymienione obiekty w bardzo dobrym stanie technicznym, ogólnodostępne.

Gmina Łączna

W Gminie Łączna dostępne są boiska sportowe zlokalizowane przy szkołach w Goździe i Kamionkach. Boisko piłkarskie w Goździe posiada wykonaną sztuczną nawierzchnię, jest odpowiednio wyposażone, oświetlone i ogrodzone. Przy Zespole Szkół w Łącznej funkcjonuje sala gimnastyczna wraz z zapleczem sportowym.

Od 1997 r. na terenie gminy działa Uczniowsko Ludowy Klub Sportowy.

Gmina Suchedniów

Do obiektów sportowo – rekreacyjnych na terenie Gminy Suchedniów zaliczyć należy:

- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suchedniowie:
 - stadion sportowy
 - hala sportowo-rehabilitacyjna
- 2 sale gimnastyczne (o powierzchni – 521m² i 160m²) przy Samorządowej Szkole Podstawowej nr 1,

- 1 sala gimnastyczna o powierzchni pow. 288 m² przy Samorządowej Szkole Podstawowej w Ostojowie,
- Miejski Klub Sportowy Orlicz Suchedniów - klub sportowy założony w 1924 r. w Suchedniowie - najstarszy klub w woj. świętokrzyskim. Prowadzi trzy sekcje: piłki nożnej, siatkówki i badmintonu oraz hokeja na lodzie,
- Klub Sportowy Orlicz 1924 Suchedniów – jednosekcyjny, pierwszoligowy klub tenisa stołowego.